

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**GENEL KURUL
KARAR****ALİ İPEKLİ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2017/30997

Karar Tarihi : 22/1/2021

Başkan : Zühtü ARSLAN

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Hicabî DURSUN

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Basri BAĞCI

Raportör : Ali Rıza SÖNMEZ

Başvurucular : 1. Ali İPEKLİ

2. Aysel GÜZEL

3. Ayşe KARADAĞ

4. Doğan ERBAŞ

5. Fermez ERKAN

6. Kasım OBA

7. Mehmet Tayyip ARSLAN

8. Muhittin ARSLANBOĞA

9. Ramazan ÇETİNÇAKMAK

10. Süleyman BAŞER

11. Süleyman ÖZCAN

Başvurucular Vekili : Av. Ramazan DEMİR

1. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; yakalama, gözaltına alma ve tutuklama tedbirlerinin hukuki olmaması, soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması ve tutukluluğun makul süreyi aşması nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, arama işleminin hukuka aykırı olarak yapılması nedeniyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının, gözaltı sürecinde avukat yardımından yararlandırmama nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 26/7/2017 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir.

6. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuşlardır.

7. İkinci Bölüm tarafından niteliği itibarıyla Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden başvurunun Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 28. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

A. Genel Açıklamalar

9. PKK'nın terör örgütü olduğu ulusal ve uluslararası makamlar tarafından kabul edilmiş tartışmasız bir olgudur. Anılan örgütün gerçekleştirdiği terörist şiddet, bölücü amaçları dolayısıyla anayasal düzene, millî güvenliğe, kamu düzenine, kişilerin can ve mal emniyetine yönelik ağır tehdit oluşturmaktadır. Bu yönüyle ülkenin toprak bütünlüğünü hedef alan PKK kaynaklı terör, onlarca yıldır Türkiye'nin en hayati sorunu hâline gelmiştir (ayrıntılı bilgiler için bkz. *Gülser Yıldırım (2)* [GK], B. No: 2016/40170, 16/11/2017, §§ 7-18).

10. Bununla birlikte kamuoyunda *demokratik açılım süreci*, *çözüm süreci* ve *Millî Birlik ve Kardeşlik Projesi* gibi farklı isimlerle ifade edilen süreç içinde 2012 yılının son döneminden itibaren PKK tarafından gerçekleştirilen terör saldırıları önemli ölçüde azalmıştır. Ancak Suriye'de son yıllarda yaşanan iç savaşın Türkiye'nin güvenliği üzerinde etkileri olmuş, PKK ve DAESH kaynaklı terör olayları yeniden artmaya başlamıştır. Kamuoyunda *6-7 Ekim olayları* ve *hendek olayları* olarak bilinen terör eylemleri bunların başında gelmektedir (ayrıntılı açıklamalar için bkz. *Gülser Yıldırım (2)*, §§ 19-27).

11. Hendek olayları kapsamında PKK tarafından birçok yerleşim yerinde, cadde ve sokaklara hendekler kazılıp barikatlar kurularak, bu barikatlara bomba ve patlayıcılar yerleştirilerek teröristler tarafından şehirlerin bir kısmında *öz yönetim* adı altında hâkimiyet sağlanmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda çok sayıda terörist, halkın bu yerlere girişini ve buralardan çıkışını engellemek istemiştir. Güvenlik güçleri, hendeklerin kapatılması ve barikatların kaldırılması suretiyle yaşamın normale dönmesini sağlamak amacıyla operasyonlar yapmış ve teröristlerle çatışmaya girmiştir. Aylarca devam eden bu operasyon

ve çatışmalar sırasında çok sayıda güvenlik görevlisi hayatını kaybetmiş, tonlarca bomba ve patlayıcı imha edilmiştir (ayrıntılı bilgiler için bkz. *Gülser Yıldırım (2)*, §§ 28-30).

12. Terör saldırılarının gittikçe yoğunlaştığı ve ülkenin birçok bölgesine yayıldığı bu dönemde hem güvenlik güçleri hem de siviller hedef alınmıştır. Bu bağlamda PKK tarafından 6/9/2015 tarihinde Yüksekova'da askerî karakola, 28/11/2015 tarihinde Sur'da güvenlik görevlilerine, 13/1/2016 tarihinde Diyarbakır'ın Çınar ilçesinde polis lojmanlarına, 24/3/2016 tarihinde Sur'da askerî karakola, 31/3/2016 tarihinde Bağlar'da polis aracına, 11/4/2016 tarihinde Hani'de askerî karakola, 15/4/2016 tarihinde Şırnak'ta güvenlik görevlilerine, 1/5/2016 tarihinde Dicle'de jandarma binasına, 10/5/2016 tarihinde Bağlar'da polis aracına, 12/5/2016 tarihinde Sur'da doğrudan sivillere, aynı gün İstanbul'da askerî servis aracına, 29/5/2016 tarihinde Kulp'ta güvenlik görevlilerine, 30/5/2016 tarihinde Silopi'de polis aracına, 28/6/2016 tarihinde Dicle'de polis aracına, 10/8/2016 tarihinde Sur'da polis ekiplerine, 15/8/2016 tarihinde Bismil'de Bölge Trafik Müdürlüğüne, 9/10/2016 tarihinde Şemdinli'de askerî kontrol noktasına ve 4/11/2016 tarihinde Bağlar'da emniyete ait hizmet binalarına yönelik silahlı ve/veya bombalı saldırılar düzenlenmiş; ayrıca bombalı intihar saldırıları gerçekleştirilmiştir. Bu saldırılarda 60 güvenlik görevlisi ve -aralarında üç çocuk ve Diyarbakır Baro Başkanı'nın da bulunduğu- 51 sivil hayatını kaybetmiş, 308 güvenlik görevlisi ve 289 sivil yaralanmıştır (*Sebahat Tuncel (3)*, B. No: 2017/23601, 10/10/2018, § 9; *Tuncer Bakırhan*, B. No: 2017/28478, 11/10/2018, § 9).

B. Başvurucuların Tutuklanmasına İlişkin Süreç

13. Başvurucular Doğan Erbaş ve Aysel Güzel, Halkların Demokratik Partisi (HDP) İstanbul il eş başkanları; Kasım Oba dışındaki diğer başvurucular ise aynı Partinin İl Yönetim Kurulu üyeleridir.

14. Başvurucular Ali İpekli, Aysel Güzel, Ayşe Karadağ, Doğan Erbaş, Feremez Erkan, Mehmet Tayyip Arslan, Muhittin Arslanboğa, Ramazan Çetinçakmak ve Süleyman Özcan İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'na (Başsavcılık) PKK/KCK terör örgütünün siyasal alan yapılanması içinde faaliyet gösteren kişilerin tespitine yönelik olarak başlatılan bir soruşturma kapsamında Cumhuriyet savcısının talimatıyla 12/12/2016 tarihinde gözaltına alınmış; soruşturma işlemlerinin yürütüldüğü İstanbul Emniyet Müdürlüğüne getirilerek 4/1/2017 tarihine kadar burada gözaltında tutulmuştur.

15. Başvurucuların savunması 4/1/2017 tarihinde Cumhuriyet savcısı tarafından alınmıştır. Başvurucuların Başsavcılıktaki ifade alma işlemleri sırasında müdafileri de hazır bulunmuştur. İfade Tutanagı'nda belirtildiğine göre başvuruculara, ifade alma işlemi öncesinde isnat edilen silahlı terör örgütüne üye olma suçuna ilişkin olay ve olgular açıklanmıştır.

16. Başvurucular savunmalarında özetle soruşturma konusu eylemlerin siyasi faaliyetleri esnasında veya sosyal medyada ifade ve düşünce özgürlüğü kapsamında yaptıkları açıklamalar ile katıldıkları protesto eylemleri olduğunu belirterek suçlamaları kabul etmemiştir.

17. Cumhuriyet savcısı 4/1/2017 tarihinde başvurucuları PKK/KCK terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanmaları istemiyle İstanbul 13. Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) sevk etmiştir. Sorgu Tutanagı'nda, başvuruculara isnat edilen suçların okunup anlatıldığı belirtilmiştir. Bu sırada başvurucuların müdafileri de hazır bulunmuştur.

18. Hâkimlik 4/1/2017 tarihinde başvuruçuların silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanmasına karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Silahlı Terör Örgütüne Üye Olma suçunu işlediğine ilişkin yürütülen soruşturmada şüpheli ile ilgili internet bulguları, söz konusu parti binasında yapılan aramada ele geçirilen PKK ve YDG-H terör örgütlerine ait raporlar ve Abdullah Öcalan'ı ait poster ve fotoğraflar ve terör örgütlerini simgeleyen sözde bayrak ve flamalar ve ölü ele geçirilen terörist fotoğrafları ile örgüt propagandası yapan gazete, dergi ve pankartlar dikkate alındığında atılı suçla ilişkin kuvvetli suç şüphesi hasıl olmakla, yasa da bu suç için ön görülen cezanın üst sınırına göre şüphelilerin kaçmaları, delilleri karartma şüphesinin bulunması, atılı suçun CMK 100 maddesinde sayılan suçlardan olması nedeniyle tutuklama sebeplerinin var kabul edilmesi gerekliliği, soruşturma konusu suçun ağırlığı ve önemi dikkate alındığında adli kontrol hükümlerinin yetersiz kalacağından CMK 100 ve devamı maddeleri gereğince... [tutuklanmalarına karar verildi.]"

19. Başvuruçucu Süleyman Başer söz konusu soruşturma kapsamında Başsavcılık tarafından 14/2/2017 tarihinde gözaltına alınmış ve İstanbul Emniyet Müdürlüğüne getirilerek 21/2/2017 tarihine kadar burada gözaltında tutulmuştur.

20. Başvuruçunun savunması 21/2/2017 tarihinde Cumhuriyet savcısı tarafından alınmıştır. Başvuruçunun Başsavcılıktaki ifade alma işlemi sırasında müdafileri de hazır bulunmuştur. İfade Tutanağı'nda belirtildiğine göre başvuruçuya, ifade alma işlemi öncesinde isnat edilen silahlı terör örgütüne üye olma suçuna ilişkin olay ve olgular açıklanmıştır. Başvuruçucu, savunmasında suçlamaları kabul etmemiştir.

21. Cumhuriyet savcısı 21/2/2017 tarihinde başvuruçuyu PKK/KCK terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanması istemiyle İstanbul 14. Sulh Ceza Hâkimliğine sevk etmiştir. Sorgu Tutanağı'nda, başvuruçuya isnat edilen suçların okunup anlatıldığı da belirtilmiştir. Bu sırada başvuruçunun müdafisi de hazır bulunmuştur.

22. İstanbul 14. Sulh Ceza Hâkimliği 21/2/2017 tarihinde başvuruçunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanmasına karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"Silahlı Terör Örgütüne Üye Olma suçundan; atılı suçun niteliği ve katalog suçlardan olması, mevcut delil durumu, şüphelinin yasa dışı olduğu değerlendirilen eylem ve gösterilere katıldığına dair resim, fotoğraf ve görüntüler somut olgu kabul olunmakla, kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin varlığı, atılı suçun yasa da öngörülen cezasının üst sınırı, bu aşamada adli kontrol hükümlerinin uygulanmasının yetersiz kalacağı anlaşıldığından CMK' nın 100 ve devamı maddeleri uyarınca... [tutuklanmasına karar verildi.]"

23. Başvuruçucu Kasım Oba hakkında ise bahse konu soruşturma kapsamında adresinin belirlenememesi nedeniyle 30/1/2017 tarihinde yakalama emri çıkarılmıştır. Şanlıurfa'nın Siverek ilçesinde 9/3/2017 tarihinde yakalanan başvuruçucu, İstanbul Emniyet Müdürlüğüne getirilerek 16/3/2017 taribine kadar burada gözaltında tutulmuştur.

24. Başvuruçucu, kolluk biriminde alınan ifadesinde suçlamaları kabul etmemiştir. Cumhuriyet savcısı 16/3/2017 tarihinde başvuruçuyu PKK/KCK terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanması istemiyle İstanbul 11. Sulh Ceza Hâkimliğine sevk etmiştir.

25. Sorgu Tutanağı'nda, başvurucuya isnat edilen suçların okunup anlatıldığı belirtilmiştir. Bu sırada başvurunun müdafii de hazır bulunmuştur.

26. İstanbul 11. Sulh Ceza Hâkimliği 16/3/2017 tarihinde başvurunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanmasına karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Tutuklama şartlarından kuvvetli suç şüphesine ilişkin yapılan değerlendirmede... yapılan aramada çok sayıda dijital materyal ile birlikte KSM olarak kaydedilen Word belgesinde şüphelinin kimlik bilgileri ve öz geçmişi ile düşüncelerine dair 01/12/2014 tarihli belge içeriğine söz konusu belgenin şüphelinin seçim çalışmalarına katıldığını belirttiği parti binasında ele geçirilmesi nedeni ile şüpheliye suç isnad edildiği düşünülemeyeceği yazıdaki ayrıntılar dikkate alındığında herkesçe bilinen bilgiler olmaması nedeni ile belgenin şüpheli tarafından düzenlendiği kanaatine varıldığından şüphelinin üzerine yüklenen suçlu işlediğine dair kuvvetli suç şüphesini gösteren somut delillerin bulunduğu kabul edilmiştir.

Yukarıda belirtildiği üzere şüphelinin üzerine yüklenen Silahlı Terör Örgütüne Üye Olma suçunu işlediğine dair kuvvetli suç şüphesinin bulunduğu, suçun CMK'nın 100/3. maddesinde sayılan suçlardan olması nedeniyle tutuklama nedenlerin var sayılması, suç için öngörülen ceza miktarı dikkate alındığında tutuklamanın ölçülü olduğu ve aynı sebeple adli kontrol hükümlerinin yeterli olmayacağı kanaatine varılmakla CMK' nın 100 ve devamı maddeleri uyarınca... [tutuklanmasına karar verildi.]"

27. Başsavcılığın 7/4/2017 tarihli iddianamesi ile başvuru sahiplerinin silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılmaları istemiyle aynı yer ağır ceza mahkemesinde kamu davası açılmıştır. İddianamede öncelikle PKK/KCK'nın terör örgütü olduğundan bahsedilmiş, sonrasında ise başvuru sahiplerinin suçlamaya konu edilen eylemlerine yer verilmiştir. İddianamede ve diğer soruşturma belgelerinde belirtildiği üzere anılan eylemler her bir başvuru yönünden aşağıdaki gibi özetlenebilir:

1. Başvurucu Doğan Erbaş Yönünden

i. 25/6/2016 tarihinde İstanbul Galatasaray Meydanı'nda İnsan Hakları Derneği (İHD) ve Cumartesi Anneleri grubunun organize ettiği *"İnsanlık Onuru İşkenceyi Yenecek"* adı altında düzenlenen eyleme başvuru sahibinin de katıldığı belirtilmiştir. Söz konusu etkinlik sırasında yapılan açıklamalarda *"PKK/KCK terör örgütü mensuplarına karşı yapılan operasyonların katliam olduğu. Cizre'de bodrum katında insanların yakıldığı, arabaların arkasına PKK terör örgütü üyelerine ait cesetlerin bağlanarak teşhir edildiği, 27/5/2016 tarihinde Demokratik Bölgeler Partisi Şırnak il yöneticisi olan H.K.'nin güvenlik güçleri tarafından sorguya alınmasının ardından öldürülüp cesedimin yok edildiği"* şeklinde ifadeler kullanıldığı ileri sürülmüştür. Adı geçen kişinin ölmediği ve 7/10/2016 tarihinde Kerkük'te olduğu kolluk birimlerince belirlenmiştir.

ii. 28/6/2016 tarihinde İstanbul Galatasaray Meydanı'nda Emek ve Demokrasi Koordinasyonunun organize ettiği oturma eylemine ve basın açıklamasına başvuru sahibinin de katıldığı, anılan organizasyonun Özgür Gündem isimli gazetesinin kapatılmasının protesto edilmesi amacıyla gerçekleştirildiği, burada yapılan basın açıklamalarında ülkenin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki bazı illerinde PKK/KCK terör örgütü mensuplarına karşı yürütülen operasyonların savaş olarak nitelendirildiği iddia edilmiştir.

iii. 2/7/2016 tarihinde Galatasaray Meydanı'nda HDP ve Hakların Demokratik Kongresi (HDK) tarafından organize edilen basın açıklamasına -Diyarbakır Lice'de güvenlik güçlerince yapılan operasyonlarla ilgili- başvurunun katıldığı ve burada yaptığı açıklamada *"Hepinizi ... KJA (Kongreya Jinen Azad-Özgür Kadın Kongresi) adına selamlıyorum ... Lice'de yaşananlara (Güvenlik güçleri ile girdiği çatışmada ölen bir teröristin cesedinin bir aracın arkasına bağlanarak sürüklendiğine ilişkin olarak sosyal medyada ve bazı basın yayın organlarında haber ve görüntüler yer almıştır.) ilişkin uluslararası çevrelerden, kamuoyundan, uluslararası kamuoyundan, İnsan Hakları Örgütü başta olmak üzere pek çok kurumdan açıklama yapıldı ... şu an Türkiye'de ve Kürdistan'da yaşadığımız manzaranın sorunu bu zihniyettir, bu yaklaşım biçimidir. Bugünlerde peşpeşe özür dileniyor hep beraber izliyoruz. Dilensin ona birşey demiyoruz çark etsin ona da birşey demiyoruz ama herşeyden önce özür dilenmesi gereken bir yer varsa bu topraklarda katliama uğrayan halklardır ... bu zihniyetin sonuç alamayacağını Lice'nin direnerek kazanmaya devam edeceğini bugüne kadar kazandığı gibi bundan sonra da kazanmaya devam edeceğini bir kez daha belirtiyoruz. Lice halkıyla dayanışmak için bir araya geldik ama dediğimiz gibi yetkililer kolluk güçleri bize izin vermedi biz de bu tutumu protesto etmek için 5 dakika oturma eylemi yaptık birkaç dakika oturma eylemi yaptık."* şeklinde ifadeler kullandığı iddia edilmiştir.

iv. 20/8/2016 tarihinde Özgür Gündem gazetesinin önünde yapılan basın açıklamasına katılan başvurunun burada yaptığı konuşmada *"...Bir kez daha zihniyeti kapalı olanların, duyguları düşünceleri kapalı olanların kapattığı gazetenin önünde buluştuk. A.E.nin (Ulusal ölçekte yayın yapan ve darbe teşebbüsü sonrasında ilan edilen olağanüstü hâl döneminde çıkarılan, 29/10/2016 tarihli ve 29872 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile terör örgütleriyle bağlantısı olduğu gerekçesiyle kapatılmasına karar verilen Özgür Gündem gazetesinin yazarlarından biri olup PKK terör örgütü üyesi olduğu suçlamasıyla 20/8/2016 tarihinde tutuklanmıştır.) dayanışması için buradayız ... burada bir mesaj verilmek istendi o da şu; Saray, AKP, devlet, sistem Kürtlerle bir arada olursanız sizi cezalandırırım demek istedi A.E.nin şahsında, biz mesajı böyle aldık. Bu vesileyle Özgür Gündem ve dayanışma daha da büyümelidir, Özgür Gündem'e destek eylemleri daha yükseltilmelidir ... A.E. dünyanın da tanıdığı yakından tanıdığı ilgili çevrelerin çok yakından bildiği bir isim, bize göre tutukluluğu çok uzun sürmeyecektir, tutuklama kararını verenler pişman olacaklardır... Bu karanlık günlerden Türkiye geçecektir, Türkiye Halkları barış özleminde ısrarcıdırlar. Elbette bu günleri dayanışmayla birlikte mücadeleyle HDP ve diğer bütün demokrasi güçlerinin ortak direnişiyle mücadelesiyle aşacağımıza biz yürekten inanıyoruz..."* şeklinde sözler söylediği iddia edilmiştir.

v. 25/8/2016 tarihinde İstanbul Cumhuriyet Meydanı'nda HDP, HDK ve KJA tarafından organize edilen *"Katilleri Tanıyoruz, Katliamlara Teslim Olmayacağız"* adı altında düzenlenen protesto eylemi ve basın açıklamasına başvurunun katılarak burada bir konuşma yaptığı belirtilmiştir. Başvurunun anılan konuşmasında özetle *"Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin DAESH terör örgütüne silah göndererek açık açık destek verdiği, anılan terör örgütünün bölgede ve hatta dünyada gerçekleştirdiği eylemlerinin sorumlusunun Türkiye olduğu, Cerablus operasyonunu DAESH bahane*

edilerek Kürtlerin bölgeden atılması için yapıldığı" şeklindeki iddiaları dile getirdiği ileri sürülmüştür. Konuşmanın metnine iddianamede aynen yer verilmemiştir.

vi. 11/9/2016 tarihinde İstanbul İstiklal Caddesi'nde PKK/KCK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'a uygulandığı iddia edilen tecrit ile bazı belediyelere kayyım atanmasını protesto etmek amacıyla yapılan ve "Tecrit İnsanlık Suçudur. Amed Açık Grevini Selamlıyoruz" yazılı pankartın da açıldığı basın açıklamasına başvurusunun katıldığı iddia edilmiştir.

vii. 12/10/2016 tarihinde Galatasaray Meydanı'nda HDP ve Demokratik Bölgeler Partisi (DBP) mensuplarının gözaltına alınmasını protesto etmek amacıyla yapılan etkinliğe başvurusunun katılarak terör örgütü propagandası içerikli bir konuşma yaptığı iddia edilmiştir. Başvurusunun konuşmasının ilgili kısmı şöyledir:

"...Din Amed ve Dersim'de başlatılan bugün Van ve Hakkari'de devam eden bir siyasi soykırım operasyonu ile karşı karşıya kaldık. Pek çok ilde şu saatlerde son 1 haftada değerli arkadaşlar 180'i aşkın 181 arkadaşımızı gözaltına alındı şu an gözaltındalar ... AKP ve Saray iktidarı fırsatçılık yaparak, göz boyayarak, aldattığını sanarak savaş politikaları izlemeye devam ediyor. Fırsatçılığı içeride darbeyle mücadele adı altında yapıyor darbeyle ve terörle mücadele ediyorum diye işte yaptıklarını hep izledik. Medya organları susturuldu, özgür basın susturuldu, halkın haber alma hakkı engellendi, basın özgürlüğü ayaklar altına alındı ... Darbeyle terörle mücadele adı altında fırsatçılığı bu şekilde yaparken bölgesel ve uluslararası alanda da IŞİD'le mücadele ediyorum adı altında Cerablus'u işgal girişimi başlatı, Mimbic'e yönelik hareket başlatmak istedi işte en sonda Lozan tartışmalarıyla Türkiye'de sıkışmışlıktan dolayı savaşı kışkırtarak milliyetçiliği ve şovenizmi yükselterek halklar arası milliyetçiliği yükselterek göz boyamaya devam ediyor. İşte Musul tartışmalarına da hiçbir hakkı olmadığı halde, tüm bir işgalci olduğu halde sabahın akşamı kadar başka ülkeleri tehdit etmeye devam ediyor. İşte bütün bunlara değerli arkadaşlar son olarak şunu söylüyorum bütün bunlara şu yüzden geldik 5 Nisan 2015'te sayın Öcalan'la görüşmeler sona erdirildi. Görüşme yok taraf yok dendi savaş politikaları benimsendi ve Türkiye halkları açısından maalesef sadece Kürtlerin değil bütün demokrasi güçleri açısından bir saldırı tehdidi altında yaşar hale geldik biz HDP olarak Demokratik Bölgeler Partisi olarak, belediyelerimiz ve bütün gözaltılarla da tutuklamalarla da asla başaramayacaksınız. Örgütlü mücadeleli özgürlük yürüyüşümüz kaldığı yerden devam edecektir baskılar bizi yıldırmayacaktır..."

viii. 26/10/2016 tarihinde Galatasaray Meydanı'nda Diyarbakır Belediyesi Eş Başkanları G.K. ve F.A'nın gözaltına alınması ile belediye binasında arama yapılmasını protesto etmek amacıyla gerçekleştirilen eyleme başvurusunun katılarak terör örgütü propagandası içerikli bir konuşma yaptığı iddia edilmiştir. Başvurusunun konuşmasının ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Dün gece Amed'de yapılan saldırı 2 belediye eşbaşkanımızın gözaltına alınmasıyla ilgili olarak genel merkezimizin aldığı karar doğrultusunda bir kesintisiz eylem süreci başlatıldı biz de bu kapsamda işte karşımıza çıktık. Bugün İstanbul'un pek çok yerinde de Türkiye'nin ve Kürdistan'ın pek çok yerinde olduğu gibi demokratik tepkimizi meşru yasalardan kaynaklanan tepkimizi ortaya çıkarmak için koymak için alanlara çıktık ... Tabi uzun bir süredir gerek partimize yönelik gerek yerel kurumlarımıza yönelik daha da önemlisi 30'u aşkın belediyemize yönelik kayyım atanması adı altında darbeler yapıldığını izledik. Ama değerli basın emekçileri şunu açıkça söyleyelim Diyarbakır Amed bizim için aydın bir öneme sahiptir, yapılan saldırı gözaltı eylemi değildir gözaltı operasyonu değildir. Yapılan halkın demokratik yerel iradesine açık ve doğrudan bir saldırdır. Bir

simgedir dün uşakmki görüntüleri hep beraber izledik adeta işgal görüntüleri adeta bir düşman hukuku uygulamasıyla karşı karşıya kaldık belediyemiz basıldı, sadece polis değil jandarma güçleri de belediyelerin etrafını kuşattı. Diyarbakır şu an Diyarbakır Belediyesi ve başka kurumlarımız adeta bir işgal görüntüsündedir. Biz bu zulme bu zulme bu dayatmalara asla ve asla teslim olmayacağız ... Demokratik Özerkliği biz savunuyoruz. Demokratik özerklik HDP'nin de DBP'nin de bizim bütün kurumlarımızın siyasi programında vardır. Türkiye'nin gerçek kurtuluşu da budur biz bunu her fırsatta söylüyoruz. Belediye başkanlarımız elbette demokratik özerkliği savunacak. Ne demek sözde özerklik? Sözde değil önde özerkliği savunmaya da belediyelerimiz de bizler de savunmaya devam edeceğiz. Bir halkın çocuklarının cenazelerine sahip çıkmak ne zamandan beri suç, hangi yasada suç. bunların hepsi düzmece ifadeler hepsi operasyona yapılan operasyona kılıf hazırlamak için bir algı operasyonu yönetmek için ortaya konan argümanlardır. Hiçbir ciddi değeri hiçbir yasal hukuki kıymeti yoktur ..."

ix. 30/10/2016 tarihinde İstanbul Şişli'de HDP organizesinde Diyarbakır Belediyesi Eş Başkanlarının tutuklanmasını protesto etmek amacıyla gerçekleştirildiği belirlenen ve "Kürdistan Faşizme Mezar Olacak", "Biji Serok [yaşasın başkan] Apo" şeklinde sloganların atıldığı basın açıklamasına başvurunun da katıldığı ileri sürülmüştür.

x. Başvurucunun Facebook ve Twitter isimli sosyal paylaşım sitelerinde bulunan kişisel hesaplarında PKK/KCK terör örgütünün kurucu üyelerinden olan A.Ç., M.H.D., K.P. ve A.Y.nin (Bu kişiler, terörle bağlantılı suçlardan tutuklu/hükümlü olarak bulundukları Diyarbakır Ceza İnfaz Kurumundaki koşulları protesto etmek için 1982 yılında ölüm orucu eylemi başlatmış ve bu eylem anılan kişilerin ölümüyle sonuçlanmıştı.) bulunduğu ve üzerinde "14 Temmuz Ölüm Orucu Şehitlerini Minnetle Anıyoruz" ibaresi yer alan ekran karesini "Büyük Özgürlük ve Direniş Ruhunun Sembollerini Saygı ve Minnetle Anıyoruz" kişisel yorumuyla, PKK/KCK terör örgütünün Suriye yapılanması olan YPJ (Yekineyen Parastina Jin-Kadın Koruma Birlikleri) adına Kobani'deki çatışmalar sırasında düzenlenen intihar saldırısında ölen A. isimli örgüt mensubunun bulunduğu ekran karesini "Rojava aynı zamanda bir kadın direnişidir. Kobani'nin kurtuluşundan kaybettiğimiz tüm değerlerimizi saygı ve minnetle anıyoruz." şeklindeki yorumla paylaştığı tespit edilmiştir.

2. Başvurucu Aysel Güzel Yönünden

i. Başvurucunun ikametgâhında yapılan aramada Batman 2. Sulh Ceza Hâkimliğinin 29/6/2015 tarihli kararı ile toplatılmasına, dağıtım ve satışının yasaklanmasına karar verilen ve PKK'nın üst düzey yöneticilerinden Murat Karayılan tarafından yazılan bir adet "Bir Savaşın Anatomisi, Kürdistan'da Askeri Çizgi" isimli kitabın, Nazilli Sulh Ceza Hâkimliğinin 28/4/2016 tarihli kararı ile toplatılmasına, dağıtım ve satışının yasaklanmasına karar verilen bir adet "Kürdistan Yurtsever Devrimci Gençlik Manifestosu" isimli kitabın, ayrıca bir adet "Marksizm Leninizmin İlkeleri I", bir adet "Kürt Açılımı Ergenekon Kapitalizminin Krizi, Devrim Yükdü Bulutlar Yoğunlaşıyor-Sosyalist Parti", bir adet "Öcalan'ın Teslimi" isimli kitabın bulunduğu ve anılan kitapların örgüt propagandası içerdiği iddia edilmiştir.

ii. 11/6/2016 tarihinde Galatasaray Meydanı'nda Cumartesi Anneleri grubunun organize ettiği oturma eylemine ve basın açıklamasına başvurunun katıldığı

belirtilmiştir. Söz konusu etkinlik sırasında yapılan açıklamalarda "27/5/2016 tarihinde Demokratik Bölge Partisi Şırnak il yöneticisi olan H.K.nin güvenlik güçleri tarafından sorguya alınmasının ardından öldürölüp cesedinin yok edildiği" şeklinde iddialar dile getirilmiştir.

iii. 28/6/2016 tarihinde Galatasaray Meydanı'nda İstanbul Emek ve Demokrasi Koordinasyonunun organize ettiği oturma eylemine ve basın açıklamasına başvurunun da katıldığı, anılan organizasyonun Özgür Gündem isimli gazetesinin kapatılmasının protesto edilmesi amacıyla gerçekleştirildiği ve burada yapılan basın açıklamalarında Türkiye'nin helirli illerinde PKK/KCK terör örgütü mensuplarına karşı yürütölen operasyonların *savaş* olarak nitelendirildiği, bu şekilde terör örgütü propagandası yapıldığı iddia edilmiştir.

iv. 23/7/2016 tarihinde İstanbul Sultangazi'de darbe teşebbüsü sonrasında ilan edilen olağanüstü hâl dönemindeki uygulamaları protesto etmek amacıyla düzenlenen ve PKK/KCK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ın posterlerinin açıldığı basın açıklamasına başvurunun da katıldığı ileri sürölmüştür.

v. 26/10/2016 tarihinde Galatasaray Meydanı'nda Diyarbakır Belediyesi Eş Başkanları G.K. ve F.A.nın gözaltına alınması ile belediye binasında arama yapılmasını protesto etmek amacıyla gerçekleştirilen etkinliğe başvurunun da katıldığı belirtilmiştir. Söz konusu etkinlikte, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki bazı belediyelere kayyım atanmasını *faşizm ve darbe* olarak niteleyen konuşmalar yapıldığı iddia edilmiştir.

vi. 28/10/2016 tarihinde Galatasaray Meydanı'nda HDP'nin organize ettiği ve Diyarbakır Belediye Başkanı'nın gözaltına alınmasını protesto etmek amacıyla gerçekleştirildiği belirtilen basın açıklamasına başvurunun katıldığı belirtilmiştir.

vii. 30/10/2016 tarihinde Şişli'de HDP'nin organize ettiği, Diyarbakır Belediyesi Eş Başkanlarının tutuklanmasını protesto etmek amacıyla gerçekleştirildiği belirtilen ve "*Kürdistan Faşizme Mezar Olacak*", "*Biji Serok Apo*" şeklinde sloganların atıldığı basın açıklamasına başvurunun da katıldığı belirtilmiştir.

viii. 1/11/2016 tarihinde İstanbul Kartal'da HDP'nin organize ettiği, "*Kobani Günü*" adı altında düzenlenen etkinliğe başvurunun katıldığı belirtilmiştir. Söz konusu etkinlikte Kobani eylemlerinin zafer olarak göröldüğüne ve PKK/KCK terör örgütünün Suriye yapılanması olan PYD'nin övöldüğüne ilişkin konuşmaların yapıldığı iddia edilmiştir.

ix. Twitter isimli sosyal paylaşım sitesinde "*Hdp İstanbul Kadın*" rumuzlu kullanıcı tarafından paylaşılan başvurunun kendisinin de katıldığı İstanbul Sancaktepe HDP İlçe Başkanlığında düzenlenen etkinliğe ilişkin olarak PKK/KCK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ın ve anılan örgütün diğeri mensuplarının duvara asılı fotoğraflarının bulunduğü ekran karesini "*Sancaktepe kadınları ile gerçekleştirilen kahvaltuya Pm. S.Ö. ve İ.B.nin katılımı ile gerçekleştirildi.*" ibareli yorumla *retweet* (yeniden gönderim) yapmak suretiyle takipçileri ile paylaştığı ve bu paylaşımın örgüt propagandası içerdığı iddia edilmiştir.

3. Başvurucu Fermez Erkan Yönünden

i. 25/6/2016 tarihinde Galatasaray Meydanı'nda İHD ve *Cumartesi Anneleri* grubu tarafından organize edilen, *"İnsanlık Omuru İşkenceyi Yenecek"* adı altında düzenlenen protesto eylemine başvurusunun katıldığı belirtilmiştir. Söz konusu etkinlik sırasında yapılan açıklamalarda *"PKK/KCK terör örgütü mensuplarına karşı yapılan operasyonların katliam olduğu. Cizre'de bodrum katında insanların yakıldığı, arabaların arkasına anılan terör örgütü üyelerine ait cesetlerin bağlanarak teşhir edildiği, 27/5/2016 tarihinde Demokratik Bölgeler Partisi Şırnak il yöneticisi olan H.K.'nin güvenlik güçleri tarafından sorguya alınmasının ardından öldürülüp cesedinin yok edildiği"* şeklinde ifadeler kullanıldığı ileri sürülmüştür.

ii. 28/6/2016 tarihinde Galatasaray Meydanı'nda İstanbul Emek ve Demokrasi Koordinasyonunun organize ettiği oturma eylemine ve basın açıklamasına başvurusunun katıldığı belirtilmiştir. Anılan organizasyonun Özgür Gündem isimli gazetesinin kapatılmasının protesto edilmesi amacıyla gerçekleştirildiği ve burada yapılan basın açıklamalarında ülkenin Doğu ve Güneydoğu Anadolu illerinde PKK/KCK terör örgütü mensuplarına karşı yürütülen operasyonların *savaş* olarak nitelendirildiği iddia edilmiştir.

iii. 2/7/2016 tarihinde Galatasaray Meydanı'nda, Diyarbakır'ın Lice ilçesinde güvenlik güçlerince PKK/KCK terör örgütü mensuplarına yapılan operasyonları protesto etmek amacıyla HDP ve HDK tarafından organize edilen basın açıklamasına ve oturma eylemine başvurusunun katıldığı ileri sürülmüştür.

iv. 11/9/2016 tarihinde İstiklal Caddesi'nde PKK/KCK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'a uygulandığı ileri sürülen tecridi ve bazı belediyelere kayyım atanmasını protesto etmek amacıyla yapılan *"Tecrit İnsanlık suçudur, Amed açıklık grevini selamlıyoruz"* yazılı pankartın açıldığı ve *"Baskılar Bizi Yıldırılmaz", "Susma Sustukça Sıra Sana Gelecek", "Gün Gelecek Devran Dönecek Faşizm Halka Hesap Verecek", "Yaşasın Halkların Direnişi", "Biji Berhadane Amade [yaşasın Amedin direnişi]"* şeklinde sloganların atıldığı basın açıklamasına başvurusunun da katılarak açılış konuşması yaptığı belirtilmiştir. Başvurusunun konuşmasının ilgili kısmı şöyledir:

"...Tekrar artık tekrar etmekten de insan bir hal oldu tekrar karşı karşıyayız. Değişik bir protesto açıklamasıyla burada bulunmaktayız, basın açıklamamızı yapamaz değerli arkadaşlar biliyorsunuz. Amed'de Kürt Halk Önderliği sayın Abdullah Öcalan üzerinde uygulanan tecrit ve 15 Temmuzdan bu yana kendisinden haber alınamayışından dolayı 50 Kürt siyasetçisi açıklık grevine bedenini yatırmış bulunmaktadır. Her ne kadar bugün görüşme gerçekleşmiş ise de şu ana kadar bize haber ulaşmamıştır. Dolayısıyla biz bugün basın açıklamamızı bu açıklık grevini selamlamak ve elbette Kürdistan'da Demokratik Bölgeler Partisi belediyelerine atanan atanmış olan kayyımlara yönelik burada protesto açıklamamızı yapamaz..."

v. 12/10/2016 tarihinde Galatasaray Meydanı'nda, HDP ve DBP mensuplarının gözaltına alınmasını protesto etmek amacıyla yapılan etkinliğe başvurusunun katılarak terör örgütü propagandası içerikli bir konuşma yaptığı iddia edilmiştir. Başvurusunun konuşmasının ilgili kısmı aşağıdaki şekildedir:

"...Değerli basın emekçisi arkadaşlar çok değerli halkımız, bugün burda oluşumuzun sebebi Kürdistan illerinde partimize, parti il başkanlarımıza ilçe başkanlarımıza, il ve ilçe yöneticilerimize Demokratik Bölgeler Partisinin il, ilçe başkanlarına ve yöneticilerine yapılan siyasi operasyonları protesto etmek için burda basın açıklamamızı yapacağız..."

vi. 26/10/2016 tarihinde Galatasaray Meydanı'nda Diyarbakır Belediye Başkanı G.K.'nın gözaltına alınmasını ve belediye binasında arama yapılmasını protesto etmek amacıyla gerçekleştirilen protesto eylemine başvurunun da katıldığı iddia edilmiştir.

vii. 30/10/2016 tarihinde Şişli'de HDP'nin organize ettiği Diyarbakır Belediyesi Eş Başkanlarının tutuklanmasını protesto etmek amacıyla gerçekleştirildiği belirtilen ve "*Kürdistan Faşizme Mezar Olacak*", "*Biji Serok Apo*" şeklinde sloganların atıldığı basın açıklamasına başvurunun da katıldığı belirtilmiştir.

viii. Başvurucunun Twitter isimli sosyal paylaşım sitesinde, katıldığı İstanbul Fatih HDP İlçe Başkanlığında düzenlenen etkinliğe ilişkin olarak PKK/KCK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ın ve örgüt flamasının fotoğraflarının duvara asılı bulunduğu ekran karesini "*Fatih ilçe kongresi için son halk toplantısındaydık.*" ibareli yorumla, başvurunun yine Twitter üzerinden yapmış olduğu "*#öcalanonurumuzdur*" isimli konu başlığı (*hashtag*) ile örgüt liderinin fotoğrafının üzerinde "*Güneşimizi Karartamazsınız*" yazılı olan duvara asılı bez afiş ile birlikte önündeki bir topluluğun bulunduğu ekran karesini paylaştığı ve bu paylaşımın örgüt propagandası içerdiği ileri sürülmüştür.

4. Başvurucu Muhittin Arslanboğa Yönünden

i. 26/10/2016 tarihinde İstanbul Altıyol Meydanı'nda, Diyarbakır Belediyesi Eş Başkanları G.K. ve F.A.'nın gözaltına alınması ile belediye binasında arama yapılmasını protesto etmek amacıyla gerçekleştirilen etkinliğe başvurunun da katıldığı iddia edilmiştir.

ii. 30/10/2016 tarihinde Şişli'de HDP'nin organize ettiği, Diyarbakır Belediyesi Eş Başkanlarının tutuklanmasını protesto etmek amacıyla gerçekleştirildiği belirtilen ve "*Kürdistan Faşizme Mezar Olacak*", "*Biji Serok Apo*" şeklinde sloganların atıldığı basın açıklamasına başvurunun da katıldığı ileri sürülmüştür.

5. Başvurucu Ayşe Karadağ Yönünden

i. Başvurucunun ikametgâhında yapılan arama neticesinde PKK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan tarafından yazılan bir adet "*Kürdistan'da Halk Kahramanlığı*", bir adet "*Partileşme Sorunları ve Görevlerimiz*", "*Kürt-Türk İlişkileri Üzerine Barış ve Demokrasi Konuşmaları 1988-1999*" isimli kitaplar ile Mahsum Şafak tarafından yazılan bir adet "*PKK ve Değişim Stratejisi*" isimli kitap ve bir adet "*Kongra-Gel Kürdistan Halk Kongresi Demokratik Kuruluş Belgeleri*", bir adet "*Rojava Devrimi için Avukat Dayanışması*" isimli kitabın bulunduğu ve anılan kitapların örgüt propagandası içerdiği iddia edilmiştir.

ii. Başvurucunun ikametgâhında yapılan arama neticesinde bulunan ve başvurunun el yazısı ile yazıldığı not kâğıdında "*Başkan bir şey yapamıyorsa*

oğlunu ortadan kaldırdım." şeklindeki ifadenin olduğu, bahse konu dokümandaki içeriğin aralarında anlaşmazlık olan şahıs ile ilgili ve bahsedilen kişinin oğlunun öldürülmesine yönelik bir teklif mahiyetinde olduğunun değerlendirildiği iddia edilmiştir. Öte yandan aynı not kâğıdında söz konusu ibarenin yanı sıra "Gen Soru", "Kadın Sahiplenme", "Hasta ziyaretleri D.Bakır", "Mardin ve ev ziyaretleri", "Yaşlı Hasta Kimsesizler" gibi başka ibareler de yer almaktadır. Başvurucunun ele geçirilen not kâğıdına ilişkin 4/1/2017 tarihli Savcılık ifadesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"Bana sormuş olduğumuz 'Başkan bir şey yapamıyorsa, oğlunu ortadan kaldırdım' şeklinde not içeren yazıyı ben yazdım ancak bu not iddia edilen şekilde yazılmamıştır. ben Mardin Derik'te belediye başkanlığı yaptığım dönemde şahsi bir husumetten dolayı 2001 veya 2002 yıllarında bir şahıs sarhoş vaziyette o günkü evime geliyor, kapıyı çalıyor açmıyorum. sonrasında evimi kurşunluyor, sonrasında oğlum yaralandı, hastaneye kaldırıldı buman üzerine oğlunu yaralayan şahıs ve ailesi benim oğlumu ortadan kaldıracaklarını konuşuyorlar. olay kan davasına dönüşecekti. bu konuşmalar benim kulağıma geldi bende ailem olarak çocuğumu korumak için gerekli tedbirleri almaya karar verdim, bu olayı unutmamak için de oğlum hakkında konuşulan bu konuşmayı yazıda belirtildiği şekilde not düştüm. o nottaki ifade bu sebeple yazılmıştır. Başka bir anlamı yoktur. Zaten not detaylı incelenirse bu not Derik'te tutmuş olduğum notlardır."

iii. 11/8/2016 tarihinde HDP İstanbul il binasının üçüncü katında İstanbul 5. Sulh Ceza Hâkimliğinin kararıyla yapılan arama neticesinde el konulan "**BDP İSTANBUL İL ÖRGÜTÜ ADALET VE BARIŞ KOMİSYONU ÇALIŞMA RAPORU**" başlıklı belgenin PKK/KCK terör örgütünün talimatları doğrultusunda kurulan ve Türkiye Cumhuriyeti devletinin resmî kurumlarına alternatif olarak oluşturulmuş, yargılama, cezalandırma, vergilendirme ve arabuluculuk yapan legal görünümüne illegal bir yapılanma olduğu değerlendirilen Barış ve Adalet Komisyonunun çalışmalarıyla ilgili olduğu, başvurucunun da belirtilen Komisyonunda görev aldığı iddia edilmiştir. Söz konusu belgenin içeriği şu şekildedir:

"BDP İSTANBUL İL ÖRGÜTÜ ADALET ve BARIŞ KOMİSYONU ÇALIŞMA RAPORU

Adalet ve Barış Komisyonları olarak, yüzyıllardır sömürgeciler tarafından toprağı, kültürü, tabiatı talan edilmiş ve birey birey yozlaştırmaya çalışan. kendimizin de birer üyesi olduğu halkımızın sorunlarını adalet ve barış temelli çözmeye çalışmaktayız.

Bu sorunları çözerken üzerinde yürüdüğümüz yol on yıllardır binlerce emekle oluşmuş Ulusal Toplumsal Kurtuluş Mücadelemiz'in perspektifleri ışığında halkımızın gelenek ve göreneklerini de harmanlayarak partimizin programı, tüzüğü ve çizgisidir.

A-) Sorunlar Komisyonumuza ilçelerden süzülüp gelen derinliği ve türü farklı olan birçok sorun aşağı yukarı üç başlıkla kategorize edilebilir:

-Kız kaçırma, Evlilik, Aile içi Sorunlar

-Yaralama, öldürme ve kan davaları

-Ticari Anlaşmazlıklar

B-) Sorunlara Yaklaşım Tarzımız ve Yaşadığımız Problemler

Sorunların çözümünde adaleti ve kişiler arası hukuku gözeterek sonuç almaya çalışıyoruz. Hedefimiz ise adalet temelinde barışı sağlamaktır. Birincil önceliğimiz kadın üzerindeki baskıyı kaldırmak, cinsel taciz, tecavüz ve şiddete karşı kadını korumak ve özgür birey olma yönünde cesaret vermek ve destek olmaktır. Başlık parası, iki eşlilik, aldatma vb. Gibi konularda partimizin tutumu bellidir... Sorunların çözümünde bir tarafın partinin gücünü arkasına almaya çabalayarak adaleti kendi ekseninde çevirmesine her zaman engel olduk, dikkat etik. Yine taraflardan birisi dahi partimizin iradesini kabul etmeme veya kararlarla uymama yönünde tavır sergilediği zamanlarda uyardık ve eğer sonuç almanızı engelleyecek derecede ise sorunun çözümünden çekileceğimizi bildirdik. Sorunların çözümü esnasında her zaman insani ve makul olmaya çalışırken kimi zaman aylarımızı alan sorunların çözümünde taraflarla birçok görüşme gerçekleştirdik; genel merkezimizden, milletvekillerimizden ve diğer il örgütleri ile kurumlardan da destekler aldık.

Hemen hemen tüm sorunların merkezinde kadın yer almasına rağmen erke bakış açısıyla sorunun bir tarafı olan kadın ile görüşüldüğünde çözüm eksik kalabiliyor veya ataerkil bakışla çözülmeye çalışılıyor. Zaten kadının, kendisiyle görüşen erkeğe sorununun tam manasıyla aktaramadığı durumları da sık sık yaşıyoruz. Bu nedenle Adalet ve Barış Komisyonları'na kadı ve erkekten oluşan eş başkanlık sistemini ve komisyondaki kadın arkadaş sayısının artırılmasını öneriyoruz.

Sorunların çözümünde yukarıda belirtildiği gibi ataerkil, kadın sorunu ve özgürlüğünü temel almayan yaklaşımlar sergilenebilmektedir. Ayrıca parti yetkilisi olmayan ötürü sekte, insani boyutu dikkate almayan davranışlarda gelişebilmektedir. Tüm bunların önüne geçilebilmesi adına komisyon üyelerinin yetkinliklerini arttırıcı eğitimler geliştirilebilir. Adalet ve hukuk olgularının her birimizde daha fazla gelişmesi gerektiğine inanmaktayız.

C-) Önerilerimiz

1-) Komisyonunuza ulaşan çeşitli sorunların çözerken halkımızın ve insanların sosyolojik psikolojik ve hukuksal sorunlarını da çeşitli boyutlarıyla yaşıyor ve görüyoruz. Bu sorunların irdelenmesi, hem bizim hem de sorunun tarafları açısından daha iyi anlaşılması, çözümü esnasında destek alınması ve bu sorunların ışığında halkımızın her türlü analizinin yapılabilmesi açısından alanında ihtisas görmüş sosyolog, psikolog, avukat gibi uzmanlardan faydalanılabilir ya da sürekli pratik destek alabiliriz.

2-) Adalet ve Barış Komisyonu'nun geleceğe dair kurumsallığının devam ettirilebilmesi, tecrübelerin, birikimlerin ve çözüm yöntemleri ile elde edilen sonuçların aktarılması ve yazılı kayda geçirilmesi için, komisyonlar bir mabû yazılı metin üzerinden çözülen ve çözülemeyen sorunların yazılı metinlere dönüştürerek dokümanter bir çalışma haline getirilebilirler Bu yöntem benzeri sonlarda daha evvel nasıl davranıldığı, hangi sonuçlar elde edildiği vb. gibi konularda birçok veriyi derlenemizi sağlar.

3-)Yukarıda da belirtildiği gibi Adalet ve Barış Komisyon'larının bir kadın ve erkekten oluşan eş başkanlık ile yürütülmesi ve komisyondaki kadın sayısının artırılması önerimizdir.

4-) Ticari anlaşmazlıklar, alacak verecek davaları ve partimiz siyaseti ile çelişen, halkımızda yanlış algı oluşturacak (kirliliğe bulaşmış kişilerin sorunları vb) kimi sorunlara bakılmaması önerimizdir.

5-) Komisyon üyelerine cins bilincini geliştirme, Kürdistan'da Kadın Sorunu, kadın iradesini ve özgürlüğünü geliştirme vb. konularda eğitim verilmesi.

6-) Adalet ve Barış Komisyonları'na komisyonların çalışmaları esnasında destek alabilecekleri pratik ve akademik eğitim bilgilerinin yer aldığı broşürler hazırlanarak dağıtılabilir.

7-) Parti Tüzüğü'nde Adalet ve Barış Komisyonu'na bir madde olarak yer verilmesi.

8-) Komisyon olarak yoğun görüşmeleri şehir hayatının çeşitli zorlukları (zaman, trafik, mekan, insanları buluşturma, günlük hayat içindeki insanların yoğun iş temposu vb.) içinde gerçekleştirmeye çalışırken kimi zaman günde birkaç görüşmeyi İstanbul'un çeşitli yerlerinde gece geç saatlere kadar yapmuk zorunda kalmaktayız. Bu açıdan komisyonun fiziki çalışma koşullarını olgunlaştırabilmek adına bir binek aracını temin edilmesi önerimizdir.

21-07-2013

BDP İSTANBUL İL ÖRGÜTÜ ADALET ve BARİŞ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ AYŞE KARADAĞ "

iv. 12/11/2016 tarihinde Cumhuriyet Meydanı'nda PKK/KCK terör örgütünün kadın yapılanması olan ve bahse konu terör örgütü bünyesinde faaliyet yürüten KJA isimli oluşumun organize ettiği basın açıklamasına başvurusunun da katıldığı belirtilmiştir. Söz konusu etkinlikte KJA isimli oluşumun övüldüğüne ve belediye başkanlarının yerine kayyum atanmasının "darbe" olarak nitelendirildiğine ilişkin konuşmaların yapıldığı iddia edilmiştir.

6. Başvurucu Süleyman Özcan Yönünden

i. Başvurucunun ikametgâhında yapılan aramada Ankara 1 No.lu Hâkimliğin 21/2/2013 tarihli kararı ile toplatılmasına, dağıtım ve satışının yasaklanmasına karar verilen PKK/KCK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan tarafından yazılan bir adet "12 Eylül Faşizmi ve PKK Dirilişi" ve Mersin 1. Sulh Ceza Hâkimliğinin 8/3/2016 tarihli kararı ile toplatılmasına, dağıtım ve satışının yasaklanmasına karar verilen bir adet "Sümer Rahip Devletinden Halk Cumhuriyetine Doğru" isimli kitapların bulunduğu ve anılan kitapların örgüt propagandası içerdiği iddia edilmiştir.

ii. 26/10/2016 tarihinde Altıyol Meydanı'nda, Diyarbakır Belediye Başkanı G.K.nın gözetlaltına alınmasını ve belediye binasında arama yapılmasını protesto etmek amacıyla gerçekleştirilen basın açıklamasına başvurusunun katılarak terör örgütü propagandası içerikli bir konuşma yaptığı iddia edilmiştir. Başvurucunun konuşmasının ilgili kısmı şöyledir:

"Bugün demokratik bir tepkimizi göstermek için buradayız. Evet kayyumlar halkın öz iradesiyle seçilen belediyelerimize ve belediye eşbaşkanlarımıza, büyükşehir belediyelerimize yoğun bir saldırı yapılmaktadır. Tıpkı tüm demokratik kuruluşlara ve sivil toplum örgütlerine yapılan bu baskının aynı zamanda partimizin belediyelerine de yönelik yapılması bizi hiçte farklı bir düşünceye götürmüyor. Evet ülkede herşey birkaç kişinin dudakları üzerinde yükselmektedir. Bugün milletvekillerine yönelik, belediyelerimize yönelik, sendikalara yönelik ve tüm toplum sivil toplum örgütlerine sesini çıkaran ve gerçekten de muhalif olan sivil itaatsizlik gösteren herkese karşı bu baskı yapılmaktadır. Ama şu görülmüştür ki bu mücadele hiçbir zaman durdurulmamıştır. Halkımız belediyelerine sahip çıkacaktır, mücadelemiz devam edecektir. Bu anlamda bugün yapılacak

burdaki basın açıklaması İstanbul İl Örgütünün İstanbul'daki tüm demokratik kuruluşların ve tüm sivil toplum örgütlerinin katılımıyla 3 bölgede gerçekleştirilmiştir. Kardeşler artık nerdeyse evimize kayyum gelmektedir nerdeyse sokağın her yerine çarşının her yerine her esnafa kayyum gelmektedir. Bu kayyumun en son örneği de bugün G.K. ve F.A.ya yapılmıştır ... Bugün 27 tane belediye başkanımız içeri alınmıştır. Bunlar kendi oylarıyla %70 %80 lere varan bir oyla seçilmiş insanlardır. Bugüne kadar hiçbir rüşvet ve yolsuzluğa rastlanmamıştır. Zaten devletin müfettişleri her gün orda bu kontrolü bu denetimi yapmaktadır. Değerli kardeşler sessiz ve suçsuz kalmamız gerektiğinde giderek baskıları yoğunlaştırmaktadır. Bu anlamda bundan sonraki tepkilerimiz demokratik sivil itaatsizlik temeline meşru mücadele temeline olacaktır..."

iii. 1/11/2016 tarihinde İstanbul Kartal'da HDP'nin organize ettiği, "*Kobani Günü*" adı altında düzenlenen protesto eylemine başvurunun katıldığı belirtilmiştir. Söz konusu etkinlikte Kobani eylemlerinin zafer olarak görüldüğüne ve PKK/KCK terör örgütünün Suriye kolu olduğu kabul edilen PYD'nin övüldüğüne ilişkin konuşmaların yapıldığı iddia edilmiştir.

iv. Aynı soruşturmada şüpheli olan F.Y. isimli kişinin İstanbul Üsküdar'daki ikametgâhında yapılan aramada ele geçirilen bir kâğıtta elle yazılmış Kadıköy ibaresi ile bilgisayar çıktısı olarak başvurunun isminin ve bazı maktubz numaralarının yazılı olduğu tespit edilmiştir. Anılan kâğıtta bunun dışında herhangi bir ibare bulunmamaktadır. Soruşturma mercileri bu belgenin PKK/KCK terör örgütüne maddi yardımda bulunduğu dair delil niteliği taşıdığını iddia etmişlerdir. F.Y.'nin konutunda ele geçirilen kâğıda ilişkin 4/1/2017 tarihli Savcılık ifadesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"Ben BDP'de [Barış ve Demokrasi Partisi] 2010-2014 yılları arasında yönetimde görev aldım. ... Bu adreste ele geçen maktubz no olarak belirtilmiş dokümanlarda yer alan numaralar parti adına üyelere toplanan aidatlara ait maktubz numaralarıdır. Bu listeler o dönemde toplanan aidatlara ilişkin maktubz numaralarının kontrol edilmesi ve arşivlerde beş yıl boyunca saklanması gerekliliği sonucu düzenlenen evraklardır. Bu dokümanlar 2010-2011 yıllarına ait olup o tarihte BDP içerisinde faaliyet gösteren [başvurucu] Süleyman Özcan'ın ismi de bu nedenle dokümanlarda yer almış olabilir. Ayrıca bu konuda hakkında daha önce adli işlem yapılmıştır. Bu dokümanlara konu olayla ilgili yargılamada İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinde devam etmektedir. "

7. Başvurucu Ramazan Çetinçakmak Yönünden

i. Başvurucunun ikametgâhında yapılan arama neticesinde 2012, 2013 ve 2014 yıllarında basılıp yayımlanan beş adet "*Ronahi*" isimli derginin bulunduğu ve anılan derginin terör örgütü propagandası içerdiği iddia edilmiştir.

ii. 30/10/2016 tarihinde Şişli'de HDP'nin organize ettiği, Diyarbakır Belediyesi Eş Başkanlarının tutuklanmasını protesto etmek amacıyla gerçekleştirildiği belirtilen ve "*Kürdistan Faşizme Mezar Olacak*", "*Biji Serok Apo*" şeklinde sloganların atıldığı basın açıklamasına başvurunun da katıldığı belirtilmiştir.

iii. Başvurucunun Facebook ve Twitter isimli sosyal paylaşım sitelerindeki kişisel hesaplarından PKK/KCK terör örgütü lideri ve diğer mensuplarının fotoğrafları ile anılan örgütün bayrak ve flamalarını paylaştığı iddia edilmiştir.

8. Başvurucu Ali İpekli Yönünden

i. 12/10/2016 tarihinde Galatasaray Meydanı'nda HDP ve DBP mensuplarının gözaltına alınmasını protesto etmek amacıyla yapılan eyleme başvurusunun da katıldığı belirtilmiştir.

ii. Başvurucunun Facebook isimli sosyal paylaşım sitesindeki kişisel hesabından, aynı ekran karesinde yer alan üst kısmında *"Bizi Hatırlayan var mı"*, alt kısmında ise *"Sizi Hatırlamayan mı var sizler Bizim Onurumuzsunuz"* yazılı olan, güvenlik güçleri ile girdiği bir çatışmada öldürülen H.L.B isimli terör örgütü mensubu ile omzunda uzun namlulu silah bulunan bir kadın terör örgütü üyesinin fotoğrafını *"SİZİ HIÇ UNUTMIYACAĞIZ"* kişisel yorumuyla, ekran karesinde *"SONUÇ NE OLURSA OLSUN MUHTEŞEM OLACAK"* yazılı, elinde uzun namlulu silah bulunan erkek bir terör örgütü mensubunun -soruşturma mercilerince bu kişinin PKK/KCK'nın Sur (Diyarbakır) sözde sorumlusu olduğu belirtilmiştir- fotoğrafını, yine H.L.B. isimli terör örgütü üyesinin de bulunduğu ve üzerinde *"Boian'ın yiğit çocukları biz bir ölürüz bin diriliriz"* ibaresinin yazılı olduğu ekran karesini, PKK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ın fotoğrafını *"4 gündür Diyarbakır. Amed de sürmekte olan açlık grevini destekliyorum. Sayın Aptullah Öcalan a özgürlük talebini destekliyorum. Belediyelerimize atanan kayyumları kınyorum..."* ibareli kişisel yorumla, PKK/KCK terör örgütünün Suriye yapılanması olduğu kabul edilen YPJ adına kırsal alanda faaliyet gösterdiği sırada ölen A. isimli örgüt mensubunun bulunduğu ekran karesini *"Büyük yürekli insan. Tarih ve insanlık var oldukça, hasta Kürt halkı olmak üzere tüm ezilen Halklar seni unutmayacak. Cesaretin ve eylemin, nesilden nesilen. Zalimlerin, zulmüne karşı, sördürülen mücadelelerin ilhamı kaynağı olacak. Orta çağ barbarlığına karşı insanlığın vijdanı oldun..."* ibareli şahsî yorumla, PKK/KCK terör örgütünü simgeleyen bayrağın ve kırsal alanda faaliyet gösteren örgüt mensuplarının bulunduğu ekran karelerini paylaşmak suretiyle terör örgütü propagandası yaptığı iddia edilmiştir. Başvurucu da ellerinde uzun namlulu silahlar bulunan terör örgütü mensuplarının fotoğraflarını sosyal medya hesabından paylaştığını 4/1/2017 tarihli Savcılık ifadesinde inkâr etmemiştir.

iii. 11/8/2016 tarihinde HDP İstanbul İl Başkanlığı binasında İstanbul 5. Sulh Ceza Hâkimliğinin kararıyla yapılan aramada el konulan ve PKK/KCK terör örgütünün talimatları doğrultusunda kurulan, Türkiye Cumhuriyeti devletinin resmî kurumlarına alternatif olarak oluşturulmuş, yargılama, cezalandırma, vergilendirme ve arabuluculuk yapan legal görünümlü illegal bir yapılanma olduğu değerlendirilen Barış ve Adalet Komisyonunun çalışmalarıyla ilgili olduğu belirtilen birden fazla belgenin başvuru tarafından el yazısı ile yazıldığının kriminal inceleme sonucu tespit edildiği, bu şekilde başvurusunun anılan yasa dışı oluşum içinde yer aldığı iddia edilmiştir. Anılan belgelerde söz konusu Komisyona intikal ettirilen bir kısım uyuşmazlıkla ilgili olarak uyuşmazlığın taraflarına ve konusuna dair bazı bilgilerin yer aldığı görülmektedir.

9. Başvurucu Mehmet Tayyip Arslan Yönünden

Başvurucunun Facebook isimli sosyal paylaşım sitesindeki kişisel hesabından BDP ilçe başkanlığında düzenlenen -kendisinin katıldığına dair herhangi bir tespit ve iddianın bulunmadığı- etkinliğe ilişkin duvara asılı PKK/KCK terör örgütü lideri

Abdullah Öcalan'ın ve anılan örgütün bayrak fotoğraflarının bulunduğu ekran karesini *"Kürt halk önderi sayın ABDULLAH ÖCALAN'ın 4 nisan'da 65 yaşına girdi bdp ilçe başkanlığında yapılan kutlama fotoğrafları"* ibareli yorumla, kızının katıldığı bir etkinlikte açılan terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ın fotoğrafının bulunduğu pankart ile birlikte kızının resmini *"Canım kızım"* ibareli yorumla paylaşmak suretiyle terör örgütü propagandası yaptığı iddia edilmiştir.

10. Başvurucu Süleyman Başer Yönünden

i. 17/6/2016 tarihinde Galatasaray Meydanı'nda HDK tarafından organize edilen basın açıklaması ve oturma eylemine başvurunun katıldığı belirtilmiştir. Söz konusu eylem sırasında yapılan açıklamalarda *"PKK/KCK terör örgütü mensuplarına karşı yapılan operasyonların katliam olduğu, 27/5/2016 tarihinde Demokratik Bölgeler Partisi Şırnak il yöneticisi olan H.K'nın güvenlik güçleri tarafından sorguya alınmasının ardından öldürülüp cesedinin yok edildiği, güvenlik kuvvetlerince faili meçhul cinayetlerin işlendiği"* şeklinde ifadeler kullanıldığı ileri sürülmüştür.

ii. 28/6/2016 tarihinde Galatasaray Meydanı'nda İstanbul Emek ve Demokrasi Koordinasyonunun organize ettiği oturma eylemine ve basın açıklamasına başvurunun katıldığı belirtilmiştir. Anılan organizasyonun Özgür Gündem isimli gazetenin kapatılmasının protesto edilmesi amacıyla gerçekleştirildiği ve burada yapılan basın açıklamalarında ülkenin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki belirli illerde PKK/KCK terör örgütü mensuplarına karşı güvenlik kuvvetlerince yürütülen operasyonların *savuş* olarak nitelendirildiği, bu şekilde terör örgütü propagandası yapıldığı iddia edilmiştir.

iii. 2/7/2016 tarihinde Galatasaray Meydanı'nda HDP ve HDK tarafından organize edilen Lice'de güvenlik güçlerince yapılan operasyonlarla ilgili olarak basın açıklamasına başvurunun katıldığı, bu bağlamda başvurunun terör örgütü propagandası yaptığı iddia edilmiştir.

iv. 6/8/2016 tarihinde Kadıköy'de HDP tarafından organize edilen, PKK/KCK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'a uygulandığı ileri sürülen tecridi protesto etmek amacıyla yapılan basın açıklamasına başvurunun da katıldığı belirtilmiştir.

v. 25/8/2016 tarihinde Cumhuriyet Meydanı'nda HDP, HDK ve KJA tarafından organize edilen, *"Katilleri Tanıyoruz, Katliamlara Teslim Olmayacağız HDP-HDK-KJA"* adı altında düzenlenen basın açıklamasına başvurunun da katılarak terör örgütü propagandası yaptığı iddia edilmiştir.

vi. 26/10/2016 tarihinde Galatasaray Meydanı'nda Diyarbakır Belediyesi Eş Başkanları G.K. ve F.A'nın gözaltına alınması ile belediye binasında arama yapılmasını protesto etmek amacıyla gerçekleştirilen eyleme başvurunun da katıldığı belirtilmiştir. Söz konusu etkinlikte Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki bazı illerin belediyelerine kayyım atanmasını *"faşizm ve darbe"* olarak niteleyen konuşmalar yapıldığı iddia edilmiştir.

vii. 28/10/2016 tarihinde Galatasaray Meydanı'nda HDP'nin organize ettiği, Diyarbakır Belediyesi Eş Başkanlarının gözaltına alınmasını protesto etmek

amacıyla gerçekleştirildiği belirtilen basın açıklamasına başvurunun da katıldığı belirtilmiştir.

viii. 30/10/2016 tarihinde Şişli'de HDP'nin organize ettiği, Diyarbakır Belediyesi Eş Başkanlarının tutuklanmasını protesto etmek amacıyla gerçekleştirildiği belirtilen ve "Kürdistan Faşizme Mezar Olacak", "Biji Serok Apo" şeklinde sloganların atıldığı basın açıklamasına başvurunun da katıldığı ileri sürülmüştür.

11. Başvurucu Kasım Oba Yönünden

i. 11/8/2016 tarihinde HDP İstanbul il binasında İstanbul 5. Sulh Ceza Hâkimliğinin kararıyla yapılan arama neticesinde el konulan "PKK YDG-H MERKEZ KOMİTESİNE BİREYSEL YOĞUNLAŞMA RAPORU" başlıklı belgenin anılan örgüte verilmiş öz geçmiş raporu olduğu ve başvurunun bu şekilde terör örgütüne katılım sağladığı iddia edilmiştir. Söz konusu belgenin içeriği şöyledir:

"Ben Kasım Oba, Urfa'nın Siverek ilçesinde kayıtlı Alanyurt köyünde 28/10/1992 tarihinde dünyaya geldim. 15 yaşına kadar memlekette yaşadım. orta okulu bitirdikten sonra İstanbul'da 2008 de geldim. aileme maddi durumda destek verebilmek için çalıştım ve aynı zamanda liseyi de açıktan okudum. Parti çalışmalarına 2014 seçim zamanında katılmaya başladım. Bu süre içerisinde gençlikle tanıştım. Gençlik çalışmalarında birkaç ay yer aldıktan sonra önderliğin ilk Kohane çağrısında 7. Ay duygusal bir katılım yaptım. Ben partiye katılmadan önce PKK'yı sadece bir silahlı örgüt olarak görüyordum ve sadece Kürtler için savaştığını, mücadele ettiğini zannediyordum. Ama bugüne kadar yanlışlığı görebiliyorum. Çünkü PKK dünyadaki bu sisteme karşı alternatif yeni bir yaşamdır. Ve sadece Kürt halkı için değil tüm insanlık için savaşan ve mücadele eden bir harekettir. Ben kendimi Parti içerisinde tanıdım. İstanbul'da gehit Hevi Ani eğitim devresinde 2 haftalık eğitim gördükten sonra sanki dünyaya yeni gelmiş gibi oldum ve ilk konumlanam yine İstanbul sahasında oldu yaklaşık 4 aydır bu alanda çalışma yürütüyorum. Bu çalışma esnasında ciddi eksiklikler yaşadım özellikle kobane sürecinde de sınırda halk ile kobane ye geçtiğimiz de duygusal yaklaşımdan dolayı bir iç firar şahsım da gelişti ve alana geri geldiğimde bir daha alana yoğunlaşmadım bütün yoğunlaşmam sadece kobane de pratik alan oldu. Bu pratikten dolayı da alanda istenen çalışmayı bir türlü çıkaramadım. Bir de alanda memur vari günü gününe çalışma yaptığımdan domayı alanda istenen örgütlülüğü çıkaramadım, alanda yöntem geliştirmekte ciddi sıkıntı yaşıyordum sorun ve kısıntılara çözüm olamadığım ve üstesinden gelemediğim zaman kendi kendimi çalışmalar da boğuyordum. Kendimi ideolojik olarak geliştirip dönüştüremediğim için hem kendi çalışmalarım da eksiklik yaşıyordum hem de alandaki arkadaşlarıma göç getiremiyordum. İçerisinde bulunduğumuz süreç tam bir devrim sürecidir, ama sanki birileri devrimi başlatacak ve ben de katılacam kaygısı hala atamadığım için devrimi kendim yapacağımı bir türlü göremiyorum az yoğunlaştığımı ve bu konuda kendimi geliştirememenin pratiklerini alandaki çalışmalarında görebiliyorum. önderliğin bizim için neler yaptığını göz önünde bulundurduğumuzda ve hala önderimizin 4 duvar arasındayken bile bizim için çaholarken bizim yaptığımız bunca eksikliklere baktığımız da önderlik için canımızı feda etmek bile az gelir. Kağıthane, Gazi Osman Paşa, Arnavutköy hatma bakıyorum 2.Bölge Devrimci Saygı ve Sevgilerimle 01.12.2014"

ii. PKK/KCK terör örgütüne üye olma suçundan hakkında soruşturma yürütülen S.Ç.'nin ifadesinde başvurucuya yönelik olarak "...Bana göstermiş olduğunuz resimdeki şahsı kod adı ŞİYAR gerçek ismi Kasım OBA olarak tanırım. Ben Şiyarla Siverek'te 20 gün önce HDP binasında tanıştım. Daha önce hiç görüşmem olmadı.

Kendisiyle yaklaşık 20 dakika görüştük. Kendisi bana Siverek ilçesinde örgütsel çalışma yaptığını, kadrodan olduğunu ve buradan ayrılacağını söyledi. Nereye gideceğini söylemedi. Çalışmaları konusunda detaylı bir bilgi vermedi. Daha sonra kendisiyle herhangi bir görüşmem olmadı. Burada kimlik bilgilerini sizlerden Şiyar (K) Kasım OBA olarak öğrendim..." şeklinde beyanlarının bulunduğu belirtilmiştir.

iii. Başvurucunun ikametgâhında yapılan aramada Gaziantep 1. Sulh Ceza Hâkimliğinin 2015/6360 D. İş sayılı kararı ile toplatılmasına, dağıtım ve satışının yasaklanmasına karar verilen ve H. C. tarafından yazılan "*DELİLA- Bir Genç Kadın Gerillanın Dağ Günlükleri*" isimli kitabın bulunduğu iddia edilmiştir.

28. Başvurucular hakkında düzenlenen iddianame İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) 5/5/2017 tarihinde kabul edilerek E.2017/58 sayılı dosya üzerinden kovuşturma aşaması başlamıştır. UYAP üzerinden yapılan inceleme neticesinde duruşma gününü bildirir çağrı kâğıdının başvurucular müdafisine 22/5/2017 tarihinde tebliğ edildiği anlaşılmıştır.

29. Mahkeme 30/6/2017 tarihinde yaptığı tutukluluk incelemesi neticesinde başvurucuların tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir.

30. Başvurucular anılan karara itiraz etmiş, İstanbul 15. Ağır Ceza Mahkemesince 21/7/2017 tarihinde itirazın kesin olarak reddine karar verilmiştir.

31. Başvurucular müdafii bu kararı 23/7/2017 tarihinde öğrendiğini bildirmiştir.

32. Başvurucular 26/7/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

33. Mahkemece başvuruculardan Aysel Güzel, Muhittin Arslanboğa, Süleyman Başer, Ayşe Karadağ, Süleyman Özcan ve Mehmet Tayyip Arslan'ın 3/10/2017 tarihinde; Feremez Erkan, Ramazan Çetinaçmak ve Ali İpekli'nin 9/1/2018 tarihinde; Doğan Erbaş ve Kasım Oba'nın ise 18/10/2018 tarihinde tahliyelerine karar verilmiştir. Anılan dava, bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla ilk derece mahkemesi nezdinde derdesttir.

34. Öte yandan başvurucular müdafii 17/7/2018 tarihli dilekçesinde, başvurucuların tahliyelerine karar verildikten sonra haklarında uygulanan yakalama, gözaltı ve tutuklama tedbirleri dolayısıyla uğradıkları zararların tazmini istemiyle 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesine dayanılarak ayrı ayrı dava açtıklarını Anayasa Mahkemesine bildirmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

35. İlgili ulusal ve uluslararası hukuk için bkz. *Gülser Yıldırım* (2), §§ 64-89; *Ayhan Bilgen* [GK], 2017/5974, 21/12/2017, §§ 48-62; *Özlem Dalkıran* [GK], 2017/35203, 21/1/2021, §§ 37-51.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

36. Mahkemenin 22/1/2021 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddialar

1. Yakalama ve Gözaltı Tedbirlerinin Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

a. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

37. Başvurucular şartları oluşmadığı hâlde haklarında uygulanan yakalama ve gözaltı tedbirlerinin hukuki olmaması, gözaltı süresinin uzunluğu nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

38. Bakanlık görüşünde öncelikle 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesindeki tazminat yolunun tüketilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bakanlık esas bakımından ise başvurucular hakkında uygulanan gözaltı tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı değerlendirilirken anılan kararın verildiği andaki genel koşulların gözardı edilmemesi gerektiğini, ayrıca darbe teşebbüsü sonrasında terör örgütleri ile bağlantılı suçlara ilişkin soruşturmalarda delillerin sağlıklı bir şekilde toplanabilmesi ve soruşturmaların güvenlik içinde yürütülebilmesi için gözaltı dışındaki koruma tedbirinin yetersiz kalmasının söz konusu olabileceğini belirtmiştir.

39. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında genel hatlarıyla başvuru formunda belirttikleri iddialarını tekrarlamıştır.

b. Değerlendirme

40. Bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulabilmesi için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin derece mahkemelerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir hak arama yoludur (*Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt*, B. No: 2012/403, 26/3/2013, §§ 16, 17).

41. Anayasa Mahkemesi, kanunda öngörülen gözaltı süresinin aşıldığı veya yakalama ve gözaltına alınmanın hukuka aykırı olduğu iddialarına ilişkin olarak bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla asıl dava sonuçlanmamış da olsa -ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak- 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (*Hikmet Kopar ve diğerleri* [GK], B. No: 2014/14061, 8/4/2015, §§ 64-72; *Hidayet Karaca* [GK], B. No: 2015/144, 14/7/2015, §§ 53-64; *Günay Dağ ve diğerleri* [GK], B. No: 2013/1631, 17/12/2015, §§ 141-150; *İbrahim Sönmez ve Nazmiye Kaya*, B. No: 2013/3193, 15/10/2015, §§ 34-47).

42. Öte yandan Anayasa Mahkemesi olağanüstü hâl ilanı sonrasında uygulanan olağan döneme göre daha uzun süreli gözaltı tedbirleri yönünden de bu sürelerin makul olmadığı şikâyetlerini incelemiş ve bu konuda 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (*Neslihan Aksakal*, B. No: 2016/42456, 26/12/2017, §§ 30-37; *Mehmet Hasan Altan (2)* [GK], B. No: 2016/23672, 11/1/2018, §§ 84-93).

43. Bu itibarla başvurucuların yakalama ve gözaltı tedbirlerine ilişkin şikâyetleri ile ilgili olarak anılan kanun yolunun bireysel başvuru öncesinde tüketilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Nitekim başvurucular tahliyeleri sonrasında uygulanan yakalama ve gözaltı

tedbirlerinin hukuki olmadığından bahisle 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesine dayanarak tazminat davası açmıştır (bkz. § 34).

44. Açıklanan gerekçelerle bu bölümdeki iddialara ilişkin olarak başvuru yolları tüketilmeden bireysel başvuru yapıldığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Tutuklamanın Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

a. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

45. Başvurucular somut olay bakımından kuvvetli suç şüphesinin ve tutuklama nedenlerinin bulunmadığını, tutuklamaya neden olabilecek hiçbir maddi olgunun kararda gösterilmediğini, tutuklama kararının gerekçesiz olduğunu ve tutuklama kararında ölçülülük ilkesinin dikkate alınmadığını, mensubu oldukları siyasi partinin il binasında ve konutlarında hukuka aykırı olarak yapılan aramalarda ele geçirilen birtakım belgelerden dolayı örgüt üyesi olmakla suçlanmalarının yanı sıra katıldıkları basın açıklamaları ve protesto eylemleri ile sosyal medya hesaplarından yaptıkları paylaşımlar nedeniyle terör örgütü propagandası yapmakla da suçlandıklarını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

46. Başvurucular ayrıca tutuklamaya dayanak oluşturan konuşma ve açıklamalarının, katıldıkları ileri sürülen protesto eylemleri ile sosyal medya paylaşımlarının siyasi faaliyet kapsamında yaptıkları düşünce açıklamaları olduğunu, bu nedenle ifade özgürlüğünün ve siyasi faaliyette bulunma hakkının ihlal edildiğini de iddia etmiştir.

47. Bakanlık görüşünde; başvurucular hakkında verilen tutuklama kararlarında açıklanan gerekçeler, iddianameyle başvurularda isnat edilen eylemler ile bu eylemlere ilişkin olarak dayanan delillerin içeriği dikkate alındığında tutuklamaya esas alınan delillerin objektif bir gözlemciyi suçun işlendiği hususunda ikna edebilecek nitelikte olduğu ve tutuklama anında da makul şüphenin bulunduğu olgularına dikkat çekilmiştir. Bakanlık, darbe teşebbüsü sonrasında terör örgütleri ile bağlantılı suçlara ilişkin soruşturmalarda delillerin sağlıklı bir şekilde toplanabilmesi ve soruşturmanın güvenlik içinde yürütülebilmesi için tutuklama dışındaki koruma tedbirlerinin yetersiz kalmasının söz konusu olabileceğini belirtmiştir. Bakanlık ayrıca başvurucuların tutuklanmasına ilişkin kararların terör örgütü ve terörizmle mücadele kapsamında kamu düzeninin korunmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğunun ve meşru bir amaç taşıdığının değerlendirildiğini, bu kapsamda başvurucuların tutuklanmasının hukuki olmadığına ilişkin iddialarının savunulamayacağı görüşündedir.

48. Bakanlık somut olayda başvurucuların suç işlemiş olabileceğinden şüphelenilmesi için inandırıcı delillerin bulunduğunu, tutuklama nedenlerinin mevcut olduğunu ve tutuklama kararlarının ölçülü olduğunu belirterek bu kapsamda başvurucuların yalnızca ifade özgürlüğü kapsamında kalan eylemleri nedeniyle soruşturmaya maruz kaldığına ve tutuklandığına ilişkin iddiaları yönünden farklı bir sonuca varılmasını gerekli kılan bir durum bulunmadığını da ifade etmiştir.

49. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında genel hatlarıyla başvuru formunda belirttikleri iddialarını tekrarlamıştır.

b. Değerlendirme

50. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması" kenar başlıklı 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

51. Anayasa'nın "Kişi hürriyeti ve güvenliği" kenar başlıklı 19. maddesinin birinci fıkrası ile üçüncü fıkrasının birinci cümlesi şöyledir:

"Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

...

Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yokedilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla veya hunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hâkim kararıyla tutuklanabilir."

52. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuruclar tarafından yapılan hukuki nitelendirilmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucların bu bölümdeki iddialarının özü haklarında uygulanan tutuklama tedbirinin hukuki olmadığına ilişkindir. Başvuruclar bu bağlamda tutuklamaya konu suçlar bakımından kuvvetli suç belirtisinin bulunmadığını ileri sürerken suçlamaya -ve dolayısıyla tutuklamaya- konu edilen eylemlerin ifade özgürlüğü ve siyasi faaliyette bulunma hakkı kapsamındaki fiiller olduğunu iddia etmiştir. Başvurucların anılan iddiası bağlamında tutuklamaya konu fiillerin temel hak ve özgürlüklerin kullanımıyla ilgili olup olmadığı hususu, bunların kuvvetli suç belirtisi teşkil edip etmediği konusunda yapılacak incelemeyle doğrudan bağlantılıdır. Esasen başvuruclar da ifade özgürlüğü ve siyasi faaliyette bulunma haklarının ihlal edildiğine yönelik şikâyetlerini tutuklamanın hukuka aykırı olduğu iddiası temelinde dile getirmiştir. Bu itibarla başvurucların bu bölümdeki iddialarının bir bütünlük içinde Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamındaki kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerekir. Dolayısıyla tutuklamayla bağlantılı olarak diğer temel hak ve özgürlükler yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasının gerekli olmadığı değerlendirilmiştir (aynı yöndeki değerlendirme ve uygulamalar için bkz. *Ayhan Bilgen*, § 126; *Meral Danış Beştaş (2)*, B. No: 2017/5845, 4/7/2018, § 102; *Selahattin Demirtaş (3)*, B. No: 2017/38610, 9/6/2020, § 233).

i. Uygulanabilirlik Yönünden

53. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması" kenar başlıklı 15. maddesi şöyledir:

"Savaş, seferberlik veya alağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlâl edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir."

Birinci fıkrada belirlenen durumlarda da, savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında, kişinin yaşama hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunamaz; kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez; suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz."

54. Anayasa Mahkemesi, olağanüstü yönetim usullerinin uygulandığı dönemlerde alınan tedbirlere ilişkin bireysel başvuruları incelerken Anayasa'nın 15. maddesinde ortaya konulan temel hak ve özgürlüklere ilişkin güvence rejimini dikkate alacağını belirtmiştir (*Aydın Yavuz ve diğerleri* [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 187-191).

55. Soruşturma mercilerince başvuruculara yöneltilen ve tutuklama tedbirine konu olan suçlama, başvurucuların PKK/KCK terör örgütünün hiyerarşik yapılanması içinde yer almaları, dolayısıyla bu terör örgütüne üye olmalarıdır. Anayasa Mahkemesi 15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanan darbe teşebbüsünden sonra doğrudan darbe teşebbüsüyle bağlantılı olarak yürütülen soruşturmalarda veya doğrudan teşebbüsle bağlantılı olmasa bile teşebbüsün arkasındaki yapılanma olduğu anlaşılan Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) ile bağlantılı soruşturmalarda uygulanan tutuklama tedbirlerinin hukukiliğini incelerken bu suçlamaların olağanüstü hâl ilanını gerekli kılan olaylarla ilgili olduğunu değerlendirmiştir (*Aydın Yavuz ve diğerleri*, §§ 237-242; *Selçuk Özdemir* [GK], B. No: 2016/49158, 26/7/2017, § 57).

56. Anayasa Mahkemesi *Aydın Yavuz ve diğerleri* kararında darbe teşebbüsünden sonra ilan edilen olağanüstü hâle ilişkin yaptığı değerlendirmede 21/7/2016 tarihinde ilan edilen olağanüstü hâlin temel olarak darbe teşebbüsü nedeniyle olduğunu, bununla birlikte bu süreçte ülkenin maruz kaldığı terör saldırılarının da olağanüstü hâl ilanında ve olağanüstü hâlin devam ettirilmesinde etkisinin bulunduğunu, dolayısıyla bu dönemde uygulanan tedbirlerin genel olarak 15 Temmuz darbe teşebbüsünün faili olduğu belirtilen FETÖ/PDY'nin yanı sıra terörden kaynaklanan tehdit ve tehlikenin de bertaraf edilmesine yönelik olduğunu ifade etmiştir (*Aydın Yavuz ve diğerleri*, §§ 226-229).

57. Bu itibarla başvurucular hakkında PKK/KCK silahlı terör örgütü ile bağlantılı bir suçtan uygulanan tutuklama tedbirinin hukuki olup olmadığının incelenmesinin Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılması gerekir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. *Figen Yüksekdağ Şenaoğlu*, B. No: 2017/3366, 9/7/2020, §§ 51-52). Bu inceleme sırasında öncelikle başvurucuların tutuklanmasının başta Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri olmak üzere diğer maddelerinde yer alan güvencelere aykırı olup olmadığı tespit edilecek, aykırılık saptanması hâlinde ise Anayasa'nın 15. maddesindeki ölçütlerin bu aykırılığı meşru kılıp kılmadığı değerlendirilecektir (*Aydın Yavuz ve diğerleri*, §§ 193-195, 242; *Selçuk Özdemir*, § 58).

ii. Kabul Edilebilirlik Yönünden

58. Somut olayda başvurucular tutuklanmanın hukuki olmadığı iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuş, bireysel başvuruda bulunduktan sonra da 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesine dayanarak tazminat davası açmıştır. Başvurucuların açtığı tazminat davalarının bir kısmı ilk derece ve bölge adliye mahkemelerinde, bir kısmı ise temyiz incelemesi için Yargıtayda devam etmektedir. Dolayısıyla aynı iddianın hem Anayasa Mahkemesi hem de derece mahkemeleri tarafından incelenmesi söz konusudur. Bu nedenle Anayasa Mahkemesinin bireysel başvurudaki ikincil nitelikteki rolüne uygun olması

açısından başvuruçuların açtığı tazminat davasının görülmekte olmasının somut bireysel başvurunun incelenmesine engel oluşturup oluşturmadığının tespit edilmesi gerekmektedir.

59. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulabilmesi için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup bu ödevin ihmal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemeleri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır (*Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt*, § 16).

60. Tüketilmesi gereken başvuru yollarının ulaşılabilir olması yanında telafi kabiliyetini haiz olması ve tüketildiğinde başvuruçunun şikâyetlerini gidermede makul başarı şansı tanınması gerekir. Bir başka söyleyişle etkili olduğu kabul edilecek olan başvuru yolu, Anayasa'da öngörülmüş güvencelere aykırılık nedeniyle hakkın ihlal edildiğini özü itibarıyla tespit etme ve yeterli giderim sağlama imkânı sunan bir yol olmalıdır. Dolayısıyla mevzuatta bu yollara yer verilmesi tek başına yeterli olmayıp uygulamada da etkili olduğu gösterilmeli ya da en azından etkili olmadığı kanıtlanmamış olmalıdır (*Ramazan Aras*, B. No: 2012/239, 2/7/2013, § 29). Bununla birlikte soyut olarak makul bir başarı sunma kapasitesi olan bir başvuru yolunun uygulamada başarıya ulaşmayacağına dair şüphe, o başvuru yolunun tüketilmemesini haklı kılmaz. Özellikle sonradan oluşturulan ve henüz uygulaması olmayan başvuru yolları bu kapsamda değerlendirilmelidir (*Ramazan Korkmaz*, B. No: 2016/36550, 19/7/2017, § 33).

61. Tutuklama kararının Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını ihlal ettiğine ilişkin şikâyetlerde, derece mahkemesinde açılacak tazminat davasının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olarak görülebilmesi için ilk olarak tutuklama hâlinin sona ermiş olması gerekir. Zira tazminat davası sonucunda verilecek karar, niteliği gereği tutuklama hâlini sona erdiremez ancak hukuka aykırılığın saptandığı hâllerde tutuklu kalınan süreyi de gözетerek geçmişe dönük belli bir tazminata hükmedebilir (devam eden tutuklulukta tazminat davasının etkili bir hukuk yolu olmadığına ilişkin olarak bkz. *Ramazan Aras*, § 33). Somut olayda ise başvuruçuların tamamı tahliye edilmiştir. Tutukluluğun sona ermesi hâlinde iddia edilen ihlalin kabul edilmesini ve tazminat verilmesini sağlayabilecek hukuki yolun ilke olarak uygulamadaki etkinliğinin usulüne uygun olarak tesis edilmiş olması veya en azından etkili olmadığının kanıtlanmamış olması durumunda, tüketilmesi gerektiğinin kabul edilmesi gerekir (*Özlem Dalkıran*, § 79).

62. Tutukluluk hâlinin tahliye, beraat ya da mahkûmiyet kararı verilmesi gibi nedenlerle sona ermiş olması durumunda Anayasa Mahkemesinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamındaki bazı şikâyetler yönünden 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi uyarınca açılacak tazminat davasını tüketilmesi gereken bir hukuk yolu olarak gördüğü durumlar bulunmaktadır. Anayasa Mahkemesi bu sonuca ulaşırken Yargıtay uygulamasını dikkate almaktadır. Örneğin tutukluluk hâlinin makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiaları açısından Anayasa Mahkemesi daha önceki kararlarında (*Ramazan Aras*, § 35; *Burak Döner*, B. No: 2012/521, 2/7/2013, § 35) 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat davası yolunun tüketilmesinin gerekli olmadığını ancak esas davanın kesinleştiği durumlarda bu yolun etkili bir hukuk yolu hâline geldiğini (*Hamit Kaya*, B. No: 2012/338, 2/7/2013, §§ 34-50) belirtmiştir. Ancak daha sonra

Yargıtay içtihadındaki değişimi (uzun tutukluluk şikâyetine ilişkin tazminat davasının esas dava sonuçlanmadan da görülebileceği) de dikkate alan Anayasa Mahkemesi uzun tutukluluk şikâyetinde esas dava henüz sonuçlanmamış olsa da tazminat davasını etkili bir hukuk yolu olarak kabul etmiş ve önceki içtihadından dönmüştür (*İrfan Gerçek*, B. No: 2014/6500, 29/9/2016, § 41). Bu çerçevede konuya ilişkin Yargıtay uygulaması önemli olmakla birlikte o yolun etkisiz olduğunu ortaya koyacak aksi bir içtihat olmadığı sürece mevzuatta bu yolun soyut olarak var olması da yeterli görülebilecektir.

63. Bu bakımdan tutuklamanın hukuki olmadığı şikâyeti açısından tahliyesine karar verilen kişiler yönünden mevzuatta soyut olarak tutuklamanın hukuki olmadığı şikâyetine tazminat ödemesine imkân sağlayan bir yolun olup olmadığı ve bu yolun başarısız olacağını iddia edebilmeyi ortaya koyacak bir durumun bulunup bulunmadığının incelenmesi gerekmektedir.

64. 5271 sayılı Kanun'un 141 maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca "*Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında; Kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen... Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler.*" Tutuklama kararının hukuka aykırı olduğu iddiası esasen 5271 sayılı Kanun'un 100. ve 101. maddelerindeki hükümlere aykırılık temelinde ileri sürülmektedir. Bu da kanunda tutuklama kararı verilebilmesi için gerekli olan kuvvetli suç şüphesinin bulunması, en az bir tutuklama nedeninin bulunması ve işlendiği iddia olunan suça nispetle tutuklama kararının ölçülü olması olarak özetlenebilir. Nitekim Anayasa Mahkemesi de tutuklama kararının hukuka aykırı olduğu iddialarını benzer şekilde ele almaktadır. Şu hâlde kanunlarda belirtilen koşullar dışında tutuklanma durumunda 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca tazminat davası açılabilmektedir (*Özlem Dalkıran*, § 82).

65. Ancak burada koruma tedbirinin uygulandığı soruşturma ve kovuşturma süreci devam ederken bu tedbirler nedeniyle tazminat davası açılmasının mümkün olup olmadığı meselesi ortaya çıkmaktadır. Bu davanın nasıl açılacağına ilişkin aynı Kanun'un 142. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise karar veya hükmün kesinleşmesinden bahsedilmektedir. Tutuklama şüphesiz bir karar niteliğinde olduğundan ve bu karara itiraz üzerine verilen karar ise kesin nitelik taşıdığından davanın sonuçlanması beklenmeden de tutuklama kararının hukuka aykırı olduğu iddiasının tazminat davası yolunda ileri sürülebilmesinin önünde -mevzuatın lafzı dikkate alındığında- ilk bakışta bir engel olduğu söylenemeyecektir. Ancak 5271 sayılı Kanun'da öngörülen koruma tedbirleriyle ilgili tazminat davalarının temyiz mercii olan Yargıtay 12. Ceza Dairesi belirli tazminat nedenleri bakımından dava açılabilmesi için asıl davanın sonuçlanmasının gerekmediğine, diğer bir kısım tazminat nedenleri için ise hükmün kesinleşmesinin zorunlu olduğuna işaret etmiştir (Yargıtay kararları için bkz. *Özlem Dalkıran*, §§ 41-43). Bu kapsamda Dairenin bu ayrımı yaparken tazminat istemine konu taleplerin (incelemenin) asıl davanın sonucunu etkileyip etkilememesi veya onun sonucuna bağlı olup olmaması ölçütlerini dikkate aldığı görülmektedir. Daire asıl davanın sonucuna bağlı veya asıl davada verilecek kararları etkileyici talepler yönünden mutlaka davanın esasıyla ilgili verilen karar veya hükmün kesinleşmesinin zorunlu olduğunu belirtmiştir. Söz konusu içtihatlara bakıldığında soruşturma veya kovuşturma devam ederken incelenebilecek iddialar arasında *kanunlarda belirtilen koşullar dışında tutuklanmanın* sayılmadığı görülmektedir. Nitekim Yargıtay tutuklamanın hukuki olmadığına yönelik iddiaların asıl davada verilecek kararı etkileyecek nitelikte olduğunu ve tazminat istemine konu koruma tedbiri uygulanmasına neden olan suçla dair açılan ceza davasının derdest olduğu gerekçesiyle tazminat davasının reddedilmesi

gerektiğini belirtmiştir (Yargıtay kararları için bkz. *Özlem Dalkıran*, §§ 42, 43). Sonuç olarak mevzuatta soyut olarak bir tazminat yolunun bulunduğu söylenebilir de mevcut Yargıtay içtihadı bu yolun bir başarı şansı sunmayacağını göstermektedir (*Özlem Dalkıran*, § 83).

66. Şu hâlde Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadına göre başvurunun tazminat yoluna hiç başvurmamış olması durumunda başvuru yollarının tüketilmediği gerekçesiyle kabul edilemezlik kararı vermeyeceği (birçok karar arasından bkz. *Zehra Perk*, B. No: 2017/25979, 10/6/2020; *Mustafa Mutlu*, B. No: 2017/3121, 10/6/2020, *Ersin Kızılay*, B. No: 2016/28555, 10/6/2020, benzer yöndeki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları için bkz. *Özlem Dalkıran*, §§ 49-51) bir olayda, salt başvurunun bireysel başvurunun yanı sıra başarılı olmayacağı görülen tazminat davası yolunu da denemiş olması nedeniyle başvurunun kabul edilemez bulunmasının uygun olmayacağı değerlendirilmektedir.

67. Tüm bu açıklamalar çerçevesinde hâlihazırda derece mahkemelerinde derdest bulunan tazminat davasının sonucunun beklenmesine gerek olmadığı, başka bir ifadeyle başvuru yollarının tüketilmediği gerekçesiyle kabul edilemezlik kararı verilemeyeceği sonucuna varılmıştır.

68. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

Selahaddin MENTEŞ bu görüşte katılmamıştır.

iii. Esas Yönünden

(1) Genel İlkeler

69. Genel ilkeler için bkz. *Gülser Yıldırım (2)*, §§ 110-124.

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

(a) Başvurucular Kasım Oba, Ali İpekli ve Doğan Erbaş Bakımından

70. Somut olayda öncelikle başvurucuların tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucular PKK/KCK terör örgütünün üyesi olma suçundan 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvurucular hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

71. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön koşulu olan *suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti* bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

72. Başvurucular Ali İpekli ve Doğan Erbaş hakkında verilen tutuklama kararında herhangi bir somut olguya değinilmeksizin genel ifadelerle başvurucular yönünden üzerilerine atılı PKK terör örgütü üyesi olma suçuna ilişkin olarak kuvvetli suç şüphesinin bulunduğu ifade edilmiştir (bkz. § 18). Başvurucu Kasım Oba yönünden verilen tutuklama kararında ise HDP İstanbul İl Başkanlığı binasında yapılan arama sırasında ele geçirilen bir belgeye atıf yapılarak kuvvetli suç şüphesinin mevcut olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 26).

73. Başvurucular hakkında düzenlenen iddianamede ve diğer soruşturma belgelerinde ise suçlamaya ilişkin olarak dayananlar ayrı ayrı ortaya konmuştur. Bu itibarla Anayasa Mahkemesince, başvurucuların suç işlediklerine dair kuvvetli belirtirinin bulunup bulunmadığı yönündeki incelemenin anılan olgular temelinde yapılması gerektiği değerlendirilmiştir. Bu kapsamda soruşturma makamlarınca yapılan tespitlere göre:

i. Başvurucu Kasım Oba hakkında soruşturma belgeleri incelendiğinde HDP İstanbul İl Başkanlığı binasında yapılan arama neticesinde el konulan "**PKK YDG-H MERKEZ KOMİTESİNE BİREYSEL YOĞUNLAŞMA RAPORU**" başlıklı belgede başvurucunun PKK terör örgütünün hiyerarşik yapılanması içinde yer aldığına ve örgüt adına bir kısım faaliyette bulunduğuna dair ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Söz konusu belgenin girişinde başvurucunun kimliğine ilişkin açıklayıcı bilgileri ve belgenin içeriğini dikkate alan soruşturma mercileri bu belgenin başvuru tarafından örgüt yöneticilerine hitaben kaleme alınmış örgütsel ilişkiye yönelik bir kısım açıklama mahiyetinde olduğunu değerlendirmiştir. Bunun yanı sıra hakkında PKK terör örgütü üyesi olma suçundan soruşturma yürütülen S.Ç. adlı kişinin ifadesinde başvurucunun PKK terör örgütü mensubu olarak kod adı kullandığını ve bir görüşmesinde örgüt adına Siverek ilçesinde faaliyette bulunduğunu söylediği görülmektedir. Soruşturma mercilerince yapılan bu tespit ve değerlendirilmeler bir bütün olarak dikkate alındığında bu olguların başvurucunun PKK terör örgütü ile bağlantılı bir suç işlediği hususunda kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfi olduğu söylenemez.

ii. Başvurucu Ali İpekli'nin Facebook isimli sosyal paylaşım sitesinde bulunan hesabından aynı ekran karesinde yer alan üst kısmında "**Bizi Hatırlayan var mı**", alt kısmında ise "**Sizi Hatırlamayan mı var sizler Bizim Onurumuzuz**" yazılı olan, güvenli güçleri ile girdiği bir çatışmada öldürülen H.L.B isimli terör örgütü mensubu ile omzunda uzun namlulu silah bulunan bir kadın terör örgütü üyesinin fotoğrafını "**SİZİ HİÇ UNUTMIYACAĞIZ**" kişisel yorumuyla, ekran karesinde "**SONUÇ NE OLURSA OLSUN MUHTEŞEM OLACAK**" yazılı, elinde uzun namlulu silah bulunan erkek bir terör örgütü mensubunun -soruşturma mercilerince bu kişinin PKK/KCK'nın Sur (Diyarbakır) sözde sorumlusu olduğu belirtilmiştir- fotoğrafını, yine H.L.B. isimli terör örgütü üyesinin de bulunduğu ve üzerinde "**Botan'ın yiğit çocukları biz bir ölürüz bin diriliriz**." ibaresinin yazılı olduğu ekran karesini paylaştığı belirtilmiştir. Başvurucu da ellerinde uzun namlulu silahlar bulunan terör örgütü mensuplarının fotoğraflarının paylaşıldığı sosyal medya hesabının kendisine ait olduğunu ifade etmiştir. Bir terör örgütünün mensuplarının uzun namlulu silahlarla çekilmiş fotoğraflarının sosyal medya hesabında paylaşılması, şiddetin övülmesi ya da teşvik edilmesi olarak değerlendirilebilecek nitelikte bir eylemdir. Bu bağlamda soruşturma mercilerinin ellerinde uzun namlulu silahlar bulunan terör örgütü mensuplarının fotoğraflarının sosyal paylaşım sitelerinde paylaşılmasının terör örgütlerinin cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösteren, öven ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik eden bir eylem olarak PKK/KCK terör örgütünün propagandasının yapılması bakımından kuvvetli suç belirtisi olarak kabul etmelerinin keyfi ve temelsiz bir değerlendirme olduğu söylenemez (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Ahmet Süllük*, B. No: 2018/6159, 23/6/2020, § 39).

iii. Başvurucu Doğan Erbaş'ın PKK'nın propagandasına dönüşen bazı eylemlere katıldığı ve bu eylemler sırasında terör örgütünü övücü nitelikte ifadelerin yer aldığı konuşmalar yaptığı, bu bağlamda 2/7/2016 tarihinde yaptığı bir konuşmada hendek

olayları kapsamında çatışmaların yaşandığı yerlerden biri olan Lice'de güvenlik güçleri tarafından yapılan operasyonlarla ilgili olarak "...Lice'nin direnerek kazanmaya devam edeceğini bugüne kadar kazandığı gibi bundan sonra da kazanmaya devam edeceğini bir kez daha belirtiyoruz..." şeklinde ifadeler kullandığı belirtilmiştir. Bunun yanı sıra başvurunun Facebook isimli sosyal paylaşım sitesinde bulunan kişisel hesabından PKK/KCK terör örgütünün kurucu üyelerinden olan A.Ç., M.H.D., K.P. ve A.Y.'nin fotoğraflarının bulunduğu ve üzerinde "14 Temmuz Ölüm Orucu Şehitlerini Minnetle Anıyoruz" ibaresi bulunan ekran karesini "Büyük Özgürlük ve Direniş Ruhunun Sembollerini Saygı ve Minnetle Anıyoruz" kişisel yorumuyla paylaştığı ifade edilmiştir. Anayasa Mahkemesi PKK terör örgütü tarafından gerçekleştirilen şiddet eylemlerinin ve güvenlik güçlerine yönelik saldırıların sahiplenilmesi, övülmesi ya da meşru görülmesi anlamına gelen birçok açıklamanın terörle bağlantılı suçlamalar bakımından kuvvetli suç belirtisi olarak kabul edilebileceğine karar vermiştir (ilgili kararlar için bkz. *Selma İrmak*, B. No: 2016/32948, 7/3/2018 §§ 77-80; *Leyla Birlik*, B. No: 2016/40882, 4/7/2018, § 72; *Nursel Aydoğdu*, B. No: 2016/35718, 30/10/2018, § 74; *Çağlar Demirel*, B. No: 2017/5221, 12/9/2018, § 73; *Ayla Akat Ata*, B. No: 2017/5037, 11/10/2018, § 70; *Gülten Kışanak*, B. No: 2017/22108, 10/10/2018, § 48; *Sebahat Tuncel*, B. No: 2017/23601, 10/10/2018, § 62; *Abdullah Zeydan*, B. No: 2016/29875, 14/11/2018, §§ 69-73; *Edibe Şahin*, B. No: 2017/24812, 25/12/2018, § 54). Bu bağlamda başvurunun hendek olaylarıyla ilgili olarak terör saldırılarının en yoğun şekilde yaşandığı yerlerden biri olan Lice için sarf ettiği "Lice'nin direnerek kazanmaya devam edeceği" şeklindeki sözlerinin PKK tarafından sergilenen şiddet eylemlerinin sahiplenilmesi en azından övülmesi olarak kabulü mümkündür. Öte yandan başvurunun sosyal medya hesabından, bulundukları ceza infaz kurumunda girdikleri ölüm orucu sonucunda hayatlarını kaybeden ve bu eylemleri sebebiyle yurt içinde ve yurt dışında her yıl anma programları düzenlenerek örgüt hiyerarşisi ile örgüte müzahir kitle içinde örgütle özdeşleştirilip âdetâ sembolleştirilen PKK/KCK terör örgütünün kurucu kadroları içinde yer alan mensuplarının bulunduğu ekran karesini -kişisel yorumunu da eklemek suretiyle- paylaşmasının yukarıda değinilen olgular ile birlikte değerlendirildiğinde somut olayın koşullarında terör örgütünün propagandasının yapılması olarak değerlendirilebilecek nitelikte olduğu gözardı edilmemelidir. Dolayısıyla soruşturma mercilerince yapılan bu tespit ve değerlendirmeler bir bütün olarak dikkate alındığında bu olguların başvurunun PKK/KCK terör örgütü ile bağlantılı bir suç işlediği hususunda kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfi olduğu söylenemez.

74. Diğer taraftan başvurucular hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

75. Başvurucuların tutuklanmasına karar verilen terör örgütüne üye olma suçu, Türk hukuk sistemi içinde ağır cezai yaptırımlar öngörülen suç tipleri arasında olup isnat edilen suça ilişkin olarak kanunda öngörülen cezanın ağırlığı kaçma şüphesine işaret eden durumlardan biridir (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Hüseyin Burçak*, B. No: 2014/474, 3/2/2016, § 61; *Devran Duran* [GK], B. No: 2014/10405, 25/5/2017, § 66). Ayrıca anılan suç 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan ve kanun gereği tutuklama nedeni varsayılabilen suçlar arasındadır (bkz. § 24; *Gülser Yıldırım* (2), § 148).

76. Somut olayda sulh ceza hâkimliklerince başvurucların tutuklanmasına karar verilirken suçla ilişkin olarak kanunda öngörölen cezanın ağırlığı itibarıyla kaçma şüphesinin bulunmasına, delillerin karatılması ihtimaline, isnat edilen suçun 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesindeki katalog suçlar arasında yer almasına, suçun konusunun ağırlığı ve önemi dikkate alındığında adli kontrol hükümlerinin yetersiz kalacak olmasına ve suçla ilişkin yaptırımın niteliğine göre tutuklamanın ölçölü olmasına dayanıldığı görölmektedir.

77. Buna göre somut olayın koşullarında hâkimlikler tarafından verilen kararların içeriğı değerlendirildiğinde başvuruclar yönünden özellikle delilleri etkileme ihtimaline ve kaçma şüphesine yönelen tutuklama nedenlerinin olgusal temellerinin olduğı söylenebilir.

78. Başvuruclar hakkındaki tutuklama tedbirinin ölçölü olup olmadığının da belirlenmesi gerekir. Bir tutuklama tedbirinin Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri kapsamında ölçölülüğünün belirlenmesinde somut olayın tüm özellikleri dikkate alınmalıdır (*Gölser Yıldırım* (2), § 151).

79. Öncelikle örgüt suçlarının soruşturulması kamu makamlarını ciddi zorluklarla karşı karşıya bırakmaktadır. Bu nedenle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, adli makamlar ve güvenlik görevlilerinin -özellikle organize olanlar olmak üzere- suçlarla ve suçlulukla etkili bir şekilde mücadelesini aşırı derecede güçleştirmeye neden olabilecek şekilde yorumlanmamalıdır (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Süleyman Bağrıyank* ve *diğerteri*, B. No: 2015/9756, 16/11/2016, § 214; *Devran Duran*, § 64).

80. Somut olayda başvurucların terörle bağlantılı bir suç nedeniyle tutuklandıkları dikkate alındığında Hâkimliğin isnat edilen suç için öngörölen yaptırımın ağırlığını, işin niteliğini ve önemini de gözönünde tutarak başvuruclar hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin ölçölü olduğı ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağı sonucuna varmasının keyfi ve temelsiz olduğı söylenebilir.

81. Açıklanan gerekçelerle tutuklamanın hukuki olmadığı iddiasına ilişkin olarak Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

82. Buna göre başvurucların kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına tutuklama yoluyla yapılan müdahalenin bu hakka dair Anayasa'da (13. ve 19. maddeler) yer alan güvencelere aykırılık oluşturmadığı göröldüğünden Anayasa'nın 15. maddesinde yer alan ölçütler yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek bulunmamıştır.

(b) Başvuruclar Muhittin Arslanboğ, Ramazan Çetinçakmak, Mehmet Tayyip Arslan, Süleyman Başer, Aysel Güzel, Feremez Erkan, Ayşe Karadağ ve Süleyman Özcan Bakımından

83. Başvuruclar Muhittin Arslanboğ, Ramazan Çetinçakmak, Süleyman Başer, Mehmet Tayyip Arslan, Aysel Güzel, Feremez Erkan, Ayşe Karadağ ve Süleyman Özcan'ın da PKK/KCK terör örgütü üyesi olma suçundan 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi uyarınca tutuklanmaları dolayısıyla bu başvuruclar yönünden de tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

84. Kanuni dayanağı bulunduğı anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçölülüğü incelenmeden önce anılan başvuruclar hakkında uygulanan

tutuklama tedbiriyle ilgili olarak da suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

85. Başvurucular hakkındaki tutuklama kararında kuvvetli suç şüphesinin olduğunun herhangi bir somut olguya atıf yapılmaksızın kabul edildiği görülmektedir (bkz. §§ 18, 22). Başvurucular hakkında düzenlenen iddianamede ve diğer soruşturma belgelerinde ise suçlamaya ilişkin olarak dayanan olgular ayrı ayrı açıklanmıştır. Diğer başvurucular hakkındaki incelemede olduğu gibi bu başvurucular yönünden de suç işlediklerine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının bu olgular temelinde incelenmesi gerekir. Bu bağlamda yapılan incelemede soruşturma makamlarınca yapılan tespitlere göre;

i. Başvurucu Muhittin Arslanboğa yönünden suçlamaya esas alınan olgular iki protesto eylemine katılmasıdır. Bunlardan biri 26/10/2016 tarihinde Kadıköy'de, Diyarbakır Belediyesi Eş Başkanlarının gözaltına alınmasını ve belediye binasında arama yapılmasını protesto etmektir. Diğer eylem ise Şişli'de 30/10/2016 tarihinde bu kişilerin tutuklanmasını protesto etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Soruşturma makamları belirtilen protesto eylemlerinin terör örgütü propagandasına dönüşen organizasyonlar olduğunu ifade etmekte iseler de soruşturma belgelerinde söz konusu protesto eylemlerinden hangisinin ya da hangilerinin PKK/KCK terör örgütünün çağrısı ve talimatları doğrultusunda gerçekleştirildiği hususunda açık bir hilgi bulunmamaktadır. Anayasa Mahkemesinin *Gülser Yıldırım (2)* (aynı kararda bkz. §§ 140-142) ve *Sırrı Süreyya Önder* ([GK], B. No: 2018/38143, 3/10/2019, §§ 54-86) kararlarındaki ilkeler gözönüne alındığında söz konusu eylemlerin başvurunun mensubu olduğu ve İstanbul il yönetiminde görev aldığı siyasi partinin, bir büyükşehir belediyesinin eş başkanlarına yönelik gözaltı ve tutuklama tedbirlerine ilişkin olması, bu eylemlerin parti örgütlerince düzenlenmiş olması ile başvurunun bu eylemler sırasında örgütsel propaganda içeriği taşıyan herhangi bir konuşma yaptığına ve terör örgütü veya onun lideri lehine slogan atma faaliyetine iştirak ettiğine yönelik somutlaştırılmış bir tespitin bulunmaması olguları dikkate alındığında salt bu protesto eylemlerine katılmanın terörle bağlantılı bir suç yönünden kuvvetli belirti olarak kabulü mümkün görülmemiştir.

ii. Başvurucu Ramazan Çetinçakmak yönünden suçlamaya esas alınan olgulardan biri başvurunun konutunda yapılan aramada farklı tarihlerde yayımlanmış beş adet "*Ronahi*" isimli derginin ele geçirilmesidir. Soruşturma mercileri dergilerin örgüt propagandası niteliğindeki yayınlar olduğunu ifade etmektedir. Bununla birlikte dergilerin sayısı ve farklı tarihlerde yayımlanmış olması da dikkate alındığında başvurunun bunları örgütsel bir faaliyetin propaganda amacı olarak kullandığını, bu kapsamda başkalarına verdiğini ve dağıttığını söylemek oldukça zordur. Kaldı ki soruşturma mercileri bu yayınların örgütsel bir faaliyette kullanıldığını da ileri sürmemiştir. Somut olayın koşullarında başvurunun evinde yapılan aramada söz konusu beş adet derginin bulunmasının tek başına başvurunun PKK terör örgütü ile bağlantılı bir suç işlediğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilemeyeceği kanaatine ulaşılmıştır. Öte yandan başvurucuya yöneltilen suçlamaya ilişkin olarak dayanan diğer bir eylem olan, Şişli'de 30/10/2016 tarihinde gerçekleştirilen protesto eylemi bakımından başvuru Muhittin Arslanboğa yönünden yukarıda yapılan değerlendirmelerin bu başvuru yönünden de geçerli olduğu söylenebilir. Ayrıca başvurunun Facebook ve Twitter isimli sosyal paylaşım sitelerinde bulunan kişisel hesaplarından PKK/KCK terör örgütü lideri ve diğer mensupları ile anılan örgütün bayrak ve flamlarını paylaştığı

hususı isnat edilen suçta dayanak olarak ileri sürülmüş ise de söz konusu paylaşımlar başvurunun PKK terör örgütüne ve onun liderine olan ilgi ve sempatisini göstermekle birlikte somut olayın koşullarında terörle bağlantılı bir suç işlediğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilemeyeceği değerlendirilmiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesinin Abdullah Öcalan'ı lider olarak benimseyen açıklamaların tek başına şiddeti teşvik etmediğini ifade ettiğini, içinde kişileri şiddete başvurmaya yönlendiren ifadelerin yer almadığı ve terör suçlarının işlenmesi tehlikesine yol açmayan açıklamaların terör örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerine başvurmaya teşvik etme olarak kabul edilemeyeceğini belirttiğini ifade etmek gerekir (*Sırrı Süreyya Önder*, §§ 71, 72).

iii. Başvurucu Mehmet Tayyip Arslan bakımından sosyal medyadaki iki paylaşımı suçlamaya esas alınmıştır. Bu paylaşımlardan birincisindeki sözlerin içeriğinden bunun bir siyasi partinin (BDP) ilçe başkanlığınca gerçekleştirilen bir etkinliğin fotoğrafı olduğu, ikincisindeki sözlerin içeriğinden ise başvurunun kızının katıldığı bir yürüyüşün fotoğrafı olduğu anlaşılmaktadır. Başvurunun bizzatıhi katılmadığı etkinliklere ilişkin -içinde kişileri şiddete başvurmaya yönlendiren ifadelerin bulunmadığı- bu paylaşımların başvurunun PKK terör örgütüne ve onun liderine olan ilgi ve sempatisini göstermekle birlikte somut olayın koşullarında terörle bağlantılı bir suç işlediğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilemeyeceği değerlendirilmiştir. Bu bağlamda başvuru Ramazan Çetinçakmak yönünden yapılan değerlendirmenin bu başvuru yönünden de geçerli olduğu söylenebilir.

iv. Başvurucu Süleyman Başer'e yönelik suçlamanın dayanağı başvurunun PKK'nın propagandasına dönüştüğü soruşturma mercilerince ileri sürülen toplam sekiz basın açıklaması ve protesto eylemine katılması. anılan bu organizasyonlarda terör örgütü lehine konuşmalar yapıp sloganlar atılmasıdır. Soruşturma makamları belirtilen basın açıklamaları ve protesto eylemlerinin terör örgütü propagandasına dönüşen organizasyonlar olduğunu ifade etmekte iseler de soruşturma belgelerinde söz konusu eylemlerden hangisinin ya da hangilerinin PKK/KCK terör örgütünün çağrısı ve talimatları doğrultusunda gerçekleştirildiği hususunda açık bir bilgi bulunmamaktadır. Anayasa Mahkemesinin *Gülser Yıldırım (2)* ve *Sırrı Süreyya Önder* kararlarındaki ilkeler gözönüne alındığında söz konusu eylemlerin genel olarak başvurunun mensubu ve il yönetim kurulu üyesi olduğu siyasi partinin faaliyetleri çerçevesinde gerçekleştirilmiş olması ile başvurunun bu eylemler sırasında örgütsel propaganda içeriği taşıyan herhangi bir konuşma yaptığına ve terör örgütü veya onun lideri lehine slogan atma ile pankart açma faaliyetlerine iştirak ettiğine yönelik somutlaştırılmış bir tespit ve iddianın bulunmaması dikkate alındığında salt bu basın açıklaması ve protesto eylemlerine katılmasının terörle bağlantılı bir suç yönünden kuvvetli belirti olarak kabulü mümkün görülmemiştir.

v. Başvurucu Aysel Güzel yönünden suçlamaya esas alınan olgulardan biri başvurunun ikametgâhında yapılan arama neticesinde toplatılmasına, dağıtım ve satışının yasaklanmasına karar verilen *"Bir Savaşın Anatomisi. Kürdistan'da Askeri Çizgi"* ile *"Kürdistan Yurtsever Devrimci Gençlik Manifestosu"* isimli kitapların ve ayrıca *"Marksizm Leninizmin İlkeleri 1"*, *"Kürt Açılımı Ergenekon Kapitalizminin Krizi, Devrim Yüklü Bulutlar Yoğunlaşıyor-Sosyalist Parti"* ve *"Öcalan'ın Teslimi"* isimli kitapların ele geçirilmesidir. Soruşturma mercileri anılan kitapların örgüt propagandası niteliğinde yayınlar olduğunu dile getirmektedir. Bununla birlikte

başvurucunun bunları örgütsel bir faaliyetin propaganda aracı olarak kullandığına, bu kapsamda üçüncü kişilere verdiği ve dağıttığına yönelik soruşturma belgelerinde bir tespit ve iddia bulunmamaktadır. Kaldı ki soruşturma mercileri bu yayınların örgütsel bir faaliyette kullanıldığını da ileri sürmemişlerdir. Somut olayın koşullarında başvurunun evinde yapılan aramada söz konusu kitapların bulunmasının tek başına başvurunun PKK terör örgütü ile bağlantılı bir suç işlediğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilemeyeceği değerlendirilmiştir. Öte yandan başvurucuya yöneltilen suçlamaya ilişkin olarak dayanan diğer bir olgu farklı tarihlerde gerçekleştirilen toplam yedi protesto eylemi ve basın açıklamasına başvurunun katılmış olmasıdır. Soruşturma makamları belirtilen basın açıklamaları ve protesto eylemlerinin terör örgütü propagandasına dönüşen organizasyonlar olduğunu ifade etmekte iseler de soruşturma belgelerinde söz konusu basın açıklamaları ve protesto eylemlerinden hangisinin ya da hangilerinin PKK/KCK terör örgütünün çağrısı ve talimatları doğrultusunda gerçekleştirildiği hususunda açık bir bilgi bulunmamaktadır. Anayasa Mahkemesinin *Gülser Yıldırım (2) ve Sirri Süreyya Önder* kararlarındaki ilkeler gözönüne alındığında anılan bu eylemlerden bir kısmının başvurunun mensubu olduğu ve İstanbul il yönetiminde eş başkan olarak görev aldığı siyasi partinin bir büyükşehir belediye eş başkanlarına yönelik gözaltı ve tutuklama tedbirlerine ilişkin olmasının yanı sıra bu eylemlerin parti örgütlerince düzenlenmiş olması, geri kalan kısmının ise Özgür Gündem isimli gazetenin kapatılmasına, darbe teşebbüsü sonrasında ilan edilen olağanüstü hâl dönemindeki uygulamalara ve DBP Şırnak il yöneticisi H.K.'nin kaybolmasına yönelik gerçekleştirilmiş olması, özellikle başvurunun bu eylemler sırasında örgütsel propaganda içeriği taşıyan herhangi bir konuşma yaptığına ve terör örgütü veya onun lideri lehine slogan atma ile pankart açma faaliyetine iştirak ettiğine yönelik somutlaştırılmış bir tespitin bulunmaması olguları dikkate alındığında anılan basın açıklaması ve protesto eylemlerine katılmanın terörle bağlantılı bir suç yönünden kuvvetli belirti olarak kabulü mümkün görülmemiştir. Ayrıca Twitter isimli sosyal paylaşım sitesinde "*Hdp İstanbul Kadın*" rumuzlu kullanıcı tarafından paylaşılan, başvurunun kendisinin de katıldığı İstanbul Sancaktepe HDP İlçe Başkanlığında düzenlenen etkinliğe ilişkin PKK/KCK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ın ve anılan örgütün diğer mensuplarının duvara asılı fotoğraflarının bulunduğu ekran karesini "*Sancaktepe kadınları ile gerçekleştirilen kahvaltıya Pm. S.Ö. ve İ.B.'nin katılımı ile gerçekleştirildi.*" ibareli yorumla retweet yapmak suretiyle takipçileri ile paylaştığı hususu isnat edilen suça dayanak olarak ileri sürülmüş ise de söz konusu bu paylaşımında başvurunun terör örgütünü öven terör örgütünün ve mücadelesini benimseyen içerikte bir yorum yaptığına dair bir iddia ve tespitin bulunmaması da gözönüne alındığında somut olayın koşullarına göre anılan paylaşımın terörle bağlantılı bir suç işlediğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilemeyeceği değerlendirilmiştir.

vi. Başvurucu Fermez Erkan yönünden suçlamaya esas alınan olgulardan biri çeşitli tarihlerde gerçekleştirilen toplam yedi protesto eylemi ve basın açıklamasına başvurunun katılması ile bunların bir kısmında kamu makamlarının terör örgütüyle ilgili bazı uygulamalarına karşı çıkan konuşmalar yapmış olmasıdır. Soruşturma makamları belirtilen basın açıklamaları ve protesto eylemlerinin terör örgütü propagandasına dönüşen organizasyonlar olduğunu ifade etmekte iseler de soruşturma belgelerinde söz konusu basın açıklamaları ve protesto eylemlerinden hangisinin ya da hangilerinin PKK/KCK terör örgütünün çağrısı ve talimatları doğrultusunda gerçekleştirildiği hususunda açık bir bilgi bulunmamaktadır. Anayasa

Mahkemesinin konuya ilişkin yukarıda da değinilen ilkesel kararları dikkate alındığında anılan bu eylemlerden bir kısmının başvurunun mensubu olduğu ve İstanbul il yönetiminde görev aldığı siyasi partinin, bir büyükşehir belediyesinin eş başkanlarına yönelik gözaltı ve tutuklama tedbirlerine ilişkin olmasının yanı sıra bu eylemlerin parti örgütlerince düzenlenmiş olması, geri kalan kısmının ise Özgür Gündem isimli gazetenin kapatılmasına, bazı belediyelere kayyım atanmasına ve DBP Şırnak İl Yöneticisi H.K.'nın kaybolmasına yönelik gerçekleştirilmiş olması, başvurunun bu eylemler sırasında yaptığı konuşmalarda kullandığı ifadelerin gerek içeriği gerekse kişileri şiddete başvurmaya yönlendirecek mahiyette tehlikeye yol açma potansiyelinin bulunmadığının değerlendirilmesi ve terör örgütü veya onun lideri lehine bizatihi slogan atma faaliyetine iştirak ettiğine yönelik somutlaştırılmış bir tespitin bulunmaması olguları dikkate alındığında salt bu protesto eylemlerine katılmanın terörle bağlantılı bir suç yönünden kuvvetli belirti olarak kabulü mümkün görülmemiştir. Ayrıca başvurunun Twitter isimli sosyal paylaşım sitesinde kendisinin de katıldığı İstanbul Fatih HDP İlçe Başkanlığında düzenlenen etkinliğe ilişkin olarak PKK/KCK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ın ve örgüt flamasının fotoğraflarının duvara asılı bulunduğu ekran karesini *"Fatih ilçe kongresi için son halk toplantısında'ydık."* ibareli yorumla, başvurunun yine Twitter üzerinden yapmış olduğu *"#öcalanonurumuzdur"* isimli konu başlığı (hashtag) ile örgüt liderinin fotoğrafının üzerinde *"Güneşimizi Karartamazsınız"* yazılı olan duvara asılı bez afişin önünde bir topluluğun bulunduğu ekran karesini paylaştığı hususu isnat edilen suça dayanak olarak ileri sürülmüş ise de söz konusu paylaşımlar başvurunun PKK terör örgütü liderine ve diğer örgüt mensuplarına olan ilgi ve sempatisini göstermekle birlikte -bu paylaşımlarda başvurunun terör örgütünü öven ve mücadelesini benimseyen içerikte bir yorum yaptığına dair bir tespitin bulunmaması da gözönüne alındığında- somut olayın koşullarında terörle bağlantılı bir suç işlediğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilemeyeceği kanaatine ulaşılmıştır.

vii. Başvurucu Ayşe Karadağ yönünden suçlamaya esas alınan olgulardan biri başvurunun ikametgâhında yapılan aramada *"Kürdistan'da Halk Kahramanlığı"*, *"Partileşme Sorunları ve Görevlerimiz"*, *"Kürt-Türk İlişkileri Üzerine Barış ve Demokrasi Konuşmaları 1988-1999"*, *"PKK ve Değişim Stratejisi"*, *"Kongra-Gel Kürdistan Halk Kongresi Demokratik Kuruluş Belgeleri"*, *"Rojava Devrimi için Avukat Duyarışması"* isimli kitapların ele geçirilmesidir. Soruşturma mercileri anılan kitapların örgüt propagandası niteliğindeki yayınlar olduğunu dile getirmektedir. Bununla birlikte başvurunun bunları örgütsel bir faaliyetin propaganda aracı olarak kullandığına, bu kapsamda üçüncü kişilere verdiğine ve dağıttığına yönelik olarak soruşturma belgelerinde bir tespit ve iddia bulunmamaktadır. Kaldı ki soruşturma mercileri bu yayınların örgütsel bir faaliyette kullanıldığını da ileri sürmemiştir. Somut olayın koşullarında yapılan aramada söz konusu kitapların bulunmasının tek başına başvurunun PKK terör örgütü ile bağlantılı bir suç işlediğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesi mümkün görülmemiştir. Diğer yandan başvurucuya yöneltilen suçlamaya ilişkin olarak dayanan başka bir olgu, konutundaki aramada ele geçirilen ve kendisi tarafından el yazısıyla kaleme alınan bir not kâğıdında *"Başkan bir şey yapamıyorsa oğlunu ortadan kaldıralım."* şeklinde ibarenin olmasıdır. Başvurucu ifadesinde, not kâğıdındaki bu yazıyı Derik (Mardin) belediye başkanlığı yaptığı dönemde şahsi husumet yaşadığı bir kişinin evini kuşunlayarak oğlunu yaralaması sonrasında söz konusu olayın kan davasına dönüştürülerek oğlunun öldürülebileceğinin ilçede

konusulduğunu duyması üzerine gerekli güvenlik önlemlerini almak ve bu konuşulanları unutmamak amacıyla yazdığını savunmuştur (bkz. § 27/5-ii). Soruşturma mercileri bu not kâğıdının PKK terör örgütü adına yapılan bir tehdite ilişkin olduğunu değerlendirmekte iseler de buna ilişkin herhangi bir olgu ortaya koyamamıştır. Nottaki ifadenin konusuna veya bağlamına dair başvurunun savunmasının aksine ilişkin bir emare bulunmamaktadır. Kaldı ki söz konu ibarenin yanı sıra not kâğıdında "*Gen Soru*", "*Kadın Sahiplenme*", "*Hasta ziyaretleri D.Bakır*", "*Mardin ve ev ziyaretleri*", "*Yaşlı Hasta Kimsesizler*" gibi başka ibarelerin de olduğu görülmektedir. Bu anlamda yapılan aramada bahse konu not kâğıdının bulunmasının başvurunun PKK terör örgütü ile bağlantılı bir suç işlediğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesi olanaklı görülmemiştir. Bunun yanı sıra HDP İstanbul il binasında yapılan aramada bulunan "*BDP İSTANBUL İL ÖRGÜTÜ ADALET VE BARIŞ KOMİSYONU ÇALIŞMA RAPORU*" başlıklı belge soruşturma makamları tarafından bu Komisyonun devlet kurumlarına alternatif olarak PKK tarafından yargılama, cezalandırma, vergilendirme ve arabuluculuk gibi faaliyetlerin icra edilmesi amacıyla kurulduğu değerlendirilmesiyle suça konu edilmiştir. PKK'nın ülkenin bazı yerlerinde vatandaşların karşılaştığı uyuşmazlıkların çözümü için devletin yargı organlarına değil kendi oluşturduğu illegal yapılara müracaat etmelerini sağlamak amacıyla örgütlenmede bulunduğu yönünde yapılan soruşturma ve kovuşturmalar olduğu bilinmektedir. Bununla birlikte söz konusu Komisyon raporunun PKK tarafından oluşturulan bu örgütlenmeyle ilişkisine yönelik soruşturma mercilerince herhangi bir maddi olgu ortaya konulmamıştır. Soruşturma mercileri yalnızca Komisyon raporunun içeriğinden hareketle bu faaliyetin PKK tarafından oluşturulmaya çalışılan örgüte bağlı bir yargılama mekanizmasıyla ilgili olduğunu değerlendirmişlerse de anılan raporun içeriğinin tek başına böyle bir değerlendirme için yeterli olduğunu kabul etmek mümkün görülmemiştir. Zira rapor içeriğinde genel olarak bazı uyuşmazlıkların ve toplumsal meselelerin çözümüne dair açıklama ve önerilerin bulunduğu ve bunların PKK terör örgütünün faaliyetleriyle bağlantısına işaret eder nitelikte olmadığı görülmektedir. Bu bağlamda yukarıda belirtilen olguların başvurunun terörle bağlantılı bir suç işlediğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilemeyeceği kanaatine varılmıştır.

Muammer TOPAL ve Basri BAĞCI bu görüşe katılmamışlardır.

viii. Başvurucu Süleyman Özcan bakımından suçlamaya esas alınan olgulardan biri başvurunun ikametgâhında yapılan aramada toplatılmasına, dağıtım ve satışının yasaklanmasına karar verilen "*12 Eylül Faşizmi ve PKK Dirilişi*" ve "*Sümer Rahip Devletinden Halk Cumhuriyetine Doğru*" isimli kitapların ele geçirilmesidir. Soruşturma mercileri anılan kitapların örgüt propagandası niteliğindeki yayınlar olduğunu dile getirmektedir. Bununla birlikte başvurunun bunları örgütsel bir faaliyetin propaganda aracı olarak kullandığına, bu kapsamda üçüncü kişilere verdiğine ve dağıttığına yönelik soruşturma belgelerinde bir tespit ve iddia bulunmamaktadır. Öte yandan soruşturma mercileri bu yayınların örgütsel bir faaliyette kullanıldığını da ileri sürmemişlerdir. Somut olayın koşullarında başvurunun evinde yapılan aramada söz konusu kitapların bulunmasının tek başına başvurunun PKK terör örgütü ile bağlantılı bir suç işlediğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilemeyeceği kanaatine ulaşılmıştır. Suçlamaya esas alınan diğer bir olgu 26/10/2016 ve 1/11/2016 tarihlerinde gerçekleştirilen protesto eylemi ve basın açıklamasına başvurunun katılması ile bunların birinde kamu makamlarının bazı belediyelere kayyım atanmasına karşı çıkan konuşmalar yapmış

olmasıdır. Soruşturma makamları belirtilen basın açıklamaları ve protesto eylemlerinin terör örgütü propagandasına dönüşen organizasyonlar olduğunu ifade etmekte iseler de soruşturma belgelerinde söz konusu basın açıklamaları ve protesto eylemlerinden hangisinin ya da hangilerinin PKK/KCK terör örgütünün çağrısı ve talimatları doğrultusunda gerçekleştirildiği hususunda açık bir bilgi bulunmamaktadır. Anayasa Mahkemesinin konuya ilişkin yukarıda da değinilen ilkesel kararları dikkate alındığında anılan bu eylemlerden birinin başvurunun mensubu olduğu ve İstanbul il yönetiminde görev aldığı siyasi partinin bir büyükşehir belediyesinin eş başkanlarına yönelik gözaltı ve tutuklama tedbirlerine ilişkin olmasının yanı sıra bu eylemlerin parti örgütlerince düzenlenmiş olması, diğerinin ise belediyelere kayyum atanmasına yönelik gerçekleştirilmiş olması, başvurunun bu eylemler sırasında yaptığı konuşmada kullandığı ifadelerin gerek içeriği gerekse kişileri şiddete başvurmaya yönlendirecek mahiyette tehlikeye yol açma potansiyelinin bulunmadığının değerlendirilmesi, terör örgütü veya onun lideri lehine bizzatihi slogan atma faaliyetine iştirak ettiğine yönelik somutlaştırılmış bir tespitin bulunmaması olguları dikkate alındığında salt bu protesto eylemlerine katılmanın terörle bağlantılı bir suç yönünden kuvvetli olarak kabulü mümkün görülmemiştir. Ayrıca aynı soruşturmada şüpheli olan F.Y. isimli kişinin konutunda yapılan aramada üzerinde başvurunun isminin ve bazı makbuz numaralarının yazılı olduğu bir kâğıt ele geçirilmesi de suçlamaya esas alınan başka bir olgudur. Soruşturma mercileri bu kâğıdın PKK terör örgütüne yapılan yardımlarla ilgili olduğunu değerlendirdiklerini belirtmiştir. F.Y. ise ifadesinde söz konusu kâğıdın, yönetiminde yer aldığı partinin 2010-2011 yıllarında üyelerden topladığı aidatlara ait makbuz numaraları olduğunu, parti içerisinde faaliyet gösteren başvuru Süleyman Özcan'ın isminin de bu nedenle dokümanlarda yer almış olabileceğini belirtmiştir (bkz.ş 27/6-iv). Söz konusu makbuzun içeriği itibarıyla soruşturma makamlarınca başvurunun PKK/KCK terör örgütüne para yardımı ya da maddi başka bir yardım sağladığının maddi olgulara dayanarak ortaya konulamadığı, soruşturma belgelerinde soyut değerlendirmelere yer verildiği ve F.Y.'nin ifadesinde belirttiği hususların aksinin maddi olgularla gösterilemediği görülmektedir. Bu bakımdan anılan makbuzla ilişkin bulguların -soruşturma belgelerindeki tespite göre- esaslı bir değerlendirmeye elverişli olduğunu söylemek zordur. Bu bağlamda yukarıda belirtilen olguların başvurunun PKK/KCK terör örgütü ile bağlantılı bir suç işlediğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilemeyeceği kanaatine varılmıştır.

86. Bu itibarla eldeki belgelere göre somut olayda başvuru Muhittin Arslanboğa, Ramazan Çetinçakmak, Mehmet Tayyip Arslan, Süleyman Başer, Aysel Güzel, Feremez Erkan, Ayşe Karadağ ve Süleyman Özcan bakımından *suç işlendiğine dair kuvvetli belirtinin* soruşturma makamlarınca yeterince ortaya konulamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

87. Anayasa Mahkemesince varılan bu sonuç karşısında tutuklama nedenlerinin bulunup bulunmadığının, tutuklamanın ölçülü olup olmadığının, tutuklamanın Anayasa'da öngörülen amaç dışında uygulandığının ve tutuklamanın hukuki olmadığına yönelik başvuru sahiplerinin diğer iddialarının ayrıca incelenmesine gerek görülmemiştir.

88. Bununla birlikte anılan tedbirin Anayasa'nın olağanüstü dönemlerde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulmasını ve sınırlandırılmasını düzenleyen 15. maddesi kapsamında meşru olup olmadığının incelenmesi gerekir.

iv. Anayasa'nın 15. Maddesi Yönünden

89. Anayasa Mahkemesi daha önceki pek çok kararında *olağanüstü hâl* döneminde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulmasını ve sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesinin suç işlendiğine dair belirtilerin varlığı ortaya konulmadan gerçekleştirilen tutuklamaları meşru kılmadığına, suç işlendiğine dair bilgi olduğu ortaya konulmadan tutuklama tedbirinin uygulanmasının durumun gerektirdiği ölçüde bir müdahale olmadığına karar vermiştir (*Şahin Alpay* [GK], B. No: 2016/16092, 11/1/2018, §§ 105-110; *Mehmet Hasan Altan (2)*, §§ 152-157; *Turhan Günay* [GK], B. No: 2016/50972, 11/1/2018, §§ 83-89; *Mustafa Baldir*, B. No: 2016/29354, 4/4/2018, §§ 83-88).

90. Somut olayda bu kararlardan ayrılmayı gerektiren bir yön bulunmamaktadır. Bu nedenle -Anayasa'nın 15. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde de- başvuru Muhittin Arslanboğa, Ramazan Çetincakmak, Mehmet Tayyip Arslan, Süleyman Başer, Aysel Güzel, Fermez Erkan, Ayşe Karadağ ve Süleyman Özcan yönünden Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. Tutukluluğun Makul Süreyi Aştığına İlişkin İddia

a. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

91. Başvurucular, tutukluluğun makul süreyi aştığını, şablon gerekçelerle tutukluluğun devam ettirildiğini, bu kararlara yaptıkları itirazların da gereksiz bir şekilde reddedildiğini ve tutukluluğunun devam ettirilmesini gerektirecek makul bir sebep kalmadığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

92. Bakanlık görüşünde öncelikle 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesindeki tazminat yolunun tüketilmesi gerektiği belirtilmiştir. Esas bakımından yapılacak inceleme için Bakanlık özetle Anayasa Mahkemesinin konuya ilişkin benzer kararlarını hatırlatarak somut olayda tutukluluğun devamı için gerekli olan kuvvetli suç şüphesinin devam ettiğini, tutukluluğun devamına ilişkin kararların ilgili ve yeterli gerekçe içerdiğini ifade etmiş ve bu anlamda anılan şikâyet yönünden başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğunu belirtmiştir.

93. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında genel hatlarıyla başvuru formundaki iddialarını tekrarlamışlardır.

b. Değerlendirme

i. Başvurucular Kasım Oba, Ali İpekli ve Doğan Erbaş Bakımından

94. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulabilmesi için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur (*Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt*, §§ 16, 17).

95. Anayasa Mahkemesi, tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi veya makul süreyi aştığı iddiasıyla yapılan bireysel başvurular bakımından bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla başvuru tahliye edilmiş ise asıl dava sonuçlanmamış da olsa -ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak- 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen

tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğunu belirtmektedir (*Erkam Abdurrahman Ak*, B. No: 2014/8515, 28/9/2016, §§ 48-62; *İrfan Gerçek*, B. No: 2014/6500, 29/9/2016, §§ 33-45).

96. Bu itibarla başvuruçuların tutukluluğun makul süreyi aştığına ilişkin şikâyetleri ile ilgili olarak anılan kanun yolunun bireysel başvuru öncesinde tüketilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Nitekim başvuruçular tahliyeleri sonrasında tutukluluğun makul süreyi aştığından bahisle 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesine dayanarak ayrı ayrı tazminat davası açmıştır (bkz. § 34).

97. Açıklanan gerekçelerle başvuruçular Kasım Oba, Ali İpekli ve Doğan Erbaş'ın tutukluluğunun makul süreyi aştığı iddialarına ilişkin olarak yargısal başvuru yolları tüketmeden bireysel başvuru yaptıkları anlaşıldığından başvurunun bu kısmının *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

ii. Diğer Başvuruçular Bakımından

98. Başvuruçular Muhittin Arslanboğa, Ramazan Çetinçakmak, Mehmet Tayyip Arslan, Süleyman Başer, Aysel Güzel, Feremez Erkan, Ayşe Karadağ ve Süleyman Özcan bakımından tutuklamanın hukuki olmadığı sonucuna varıldığından bu şikâyetin anılan başvuruçular yönünden ayrıca incelenmesine gerek görülmemiştir.

4. Soruşturma Dosyasına Erişimin Kısıtlandığına İlişkin İddia

a. Başvuruçuların İddiaları

99. Başvuruçular; soruşturma dosyasındaki gizlilik kararı nedeniyle suçlamalara ilişkin temel delillere erişemediklerini, hangi delillere dayanılarak suçlandıklarını bilmediklerini, bu nedenle Savcılık makamı karşısında dezavantajlı bir konuma düşürüldüklerini, tutukluluğa etkili bir şekilde itiraz edemediklerini ileri sürmüştür.

b. Değerlendirme

100. Bireysel başvuruların 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İhtizuk'un 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekmektedir.

101. Somut olayda 5271 sayılı Kanun'un 153. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca Mahkemece iddianamenin kabul edildiği 5/5/2017 tarihi itibarıyla kısıtlılık kanun gereği kendiliğinden sona ermiş ve dosyaya erişim imkânı sağlanmıştır. UYAP üzerinden yapılan inceleme sonunda Mahkemece, iddianamenin duruşma gününü bildirir çağrı kâğıdı ile birlikte başvuruçuların müdafine 22/5/2017 tarihinde tebliğ edildiği görülmüştür. Dolayısıyla başvuruçular iddianamenin kabul edildiğini anılan tarih itibarıyla öğrenmiştir. Bu durumda soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanmasına yönelik başvurunun 22/5/2017 tarihinden itibaren otuz gün içinde yapılması gerekmektedir. Otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra 26/7/2017 tarihinde yapılan bireysel başvuruda süre aşımı bulunduğu anlaşılmıştır.

102. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının *süre aşımı* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Arama Nedeniyle İleri Sürülen İhlal İddiaları

1. Başvurucuların İddiaları

103. Başvurucular, evlerinde ve HDP İstanbul İl Başkanlığı binasında yapılan aramaların yasal mevzuatta öngörülen düzenlemelere aykırı olduğunu ileri sürmüşlerdir.

2. Değerlendirme

104. Anayasa Mahkemesi *Hülya Kar* (B. No: 2015/20360, 27/2/2019) kararında, koruma tedbirlerinin maddi hakları ihlal ettiği iddiaları yönünden bireysel başvuruda yapılması gereken denetimin sınırlarını çizmiştir. Kararda, koruma tedbirine karar veren makamların tedbir uygulanmasının gerekliliğine dair daha iyi değerlendirme yapabilecek konumda olmaları nedeniyle geniş takdir yetkisine sahip oldukları belirtilmiş ve bu doğrultuda ancak koruma tedbiri nedeniyle uğranılan zararın kaçınılmaz olandan ağır sonuçlara yol açtığına veya keyfi uygulandığının ilk bakışta anlaşılacak kadar açık olduğu hâllerde esas yönünden daha ileri bir değerlendirme yapması gerektiği kabul edilmiştir (ilkeler için bkz. *Hülya Kar*, §§ 21-46).

105. Somut olayda Sulh Ceza Hâkimliği tarafından verilen karar uyarınca başvuru sahiplerinin yöneticisi oldukları HDP İstanbul İl Başkanlığının binasında ve konutlarında arama yapılmıştır. Söz konusu tedbirin suç delillerini elde etme amacıyla gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır.

106. Koruma tedbirine yönelik şikâyetlerde Anayasa Mahkemesi kararın verildiği dönemin şartlarını dikkate alır. Başvuruya konu koruma tedbiri maddi gerçeğin ortaya çıkmasını temin etmek amacıyla ve suç şüphesi bulunan hâllerde uygulanmıştır. Söz konusu tedbir öngörülebilir ve kesin bir hukuki düzenlemeye dayanmakta olup başvuru sahiplerine da itirazlarını sorumlu makamlar önünde etkin bir biçimde ortaya koyabilme imkânı tanınmıştır. Bundan başka tedbir süreklilik arz eder biçimde uygulanmamıştır. Süregelen koruma tedbirinin durumun gerektirdiğinden daha uzun sürdüğü veya hedeflenen amaca ulaşmak bakımından açıkça elverişsiz olduğu değerlendirilmemiştir.

107. Başvuru konusu koruma tedbirinin türü, süresi, uygulanma tarzı ve kişinin yaşamı üzerindeki etkileri birlikte değerlendirildiğinde başvuru sahiplerinin uğradığı zararın kaçınılmaz olandan ağır olduğu veya koruma tedbirinin keyfi uygulandığı değerlendirilmemiş, başvuru sahipleri de bireysel başvuru formunda aksini kanıtlayacak bir açıklamada bulunmamıştır.

108. Başvurunun bu kısmının arama nedeniyle bir ihlalin olmadığı açık olduğundan *açıkça dayanaktan yoksun* bulunması gerektiği değerlendirilmiştir.

C. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucuların İddiaları

109. Başvurucular, gözetiminde avukat yardımından yararlandırılmamaları nedeniyle adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan savunma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

110. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği, Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunulabilmesi için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (*İsmail Buğra İşlek*, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

111. Somut olayda UYAP üzerinden yapılan inceleme sonunda ihlal iddialarına konu olan davanın -bireysel başvuruyu inceleme tarihi itibarıyla- ilk derece mahkemesi nezdinde derdest olduğu, bu anlamda işlemleri devam eden yargılama açısından hukuk sisteminde mevcut yargısal yollar tüketilmeksizin bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşılmaktadır.

112. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

113. 6216 sayılı Kanun'un "*Kararlar*" kenar başlıklı 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuru lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

114. Başvurucular Muhittin Arslanboğa, Ramazan Çetinçakmak, Mehmet Tayyip Arslan, Süleyman Başer, Aysel Güzel, Feremez Erkan, Ayşe Karadağ ve Süleyman Özcan hürriyetlerinden yoksun bırakılmaları nedeniyle -tazminat miktarı belirtmeksizin- maddi ve manevi zararlarının giderilmesi taleplerinde bulunmuştur.

115. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (*Alişül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

116. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

117. Başvuruda, başvuruçular Muhittin Arslanboğa, Ramazan Çetinçakmak, Mehmet Tayyip Arslan, Süleyman Başer, Aysel Güzel, Feremez Erkan, Ayşe Karadağ ve Süleyman Özcan yönünden tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Anılan başvuruçuların bir kısmı 3/10/2017 tarihinde, diğerleri ise 9/1/2018 tarihinde tahliye edilmiştir (bkz. § 33). Dolayısıyla adı geçen başvuruçuların tutukluluk hâlleri sona ermiştir.

118. Öte yandan somut olayda ihlalin tespit edilmesinin başvuruçuların uğradıkları zararların giderilmesi bakımından yetersiz kalacağı açıktır. Başvuruçular Muhittin Arslanboğa, Ramazan Çetinçakmak, Mehmet Tayyip Arslan, Süleyman Başer, Aysel Güzel, Feremez Erkan, Ayşe Karadağ ve Süleyman Özcan'a yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek manevi zararları karşılığında ayrı ayrı net 40.000 TL manevi tazminatın ödenmesine karar verilmesi gerekir.

119. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvuruçuların uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvuruçuların bu konuda herhangi bir belge sunmamış olmaları nedeniyle maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

120. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 257,50 TL harç ve 3.600 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.857,50 TL yargılama giderinin başvuruçular Muhittin Arslanboğa, Ramazan Çetinçakmak, Mehmet Tayyip Arslan, Süleyman Başer, Aysel Güzel, Feremez Erkan, Ayşe Karadağ ve Süleyman Özcan'a müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. RÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yakalama ve gözetilme almanın hukuka aykırı olması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Tutuklamanın hukukî olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliğı hakkının ihlal edildiğıne ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA Selahaddin MENTEŞ'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA.

3. Tutukluluğun makul süreyi aşması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliğı hakkının ihlal edildiğıne ilişkin iddianın başvuruçular Kasım Oba, Ali İpekli ve Doğan Erbaş yönünden *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE.

4. Tutukluluğun makul süreyi aşması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliğı hakkının ihlal edildiğıne ilişkin iddianın başvuruçular Muhittin Arslanboğa, Ramazan Çetinçakmak, Mehmet Tayyip Arslan, Süleyman Başer, Aysel Güzel, Feremez Erkan, Ayşe Karadağ ve Süleyman Özcan yönünden ayrıca İNCELENMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE.

5. Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliğı hakkının ihlal edildiğıne ilişkin iddianın *süre aşım* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE.

6. Arama işlemi dolayısıyla ileri sürülen ihlal iddialarının *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE.

7. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğıne ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE.

B. 1. Başvuruçular Kasım Oba, Ali İpekli ve Doğan Erbaş yönünden tutuklamanın hukukî olması nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliğı hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE OYBİRLİĞİYLE.

2. Başvuruçular Muhittin Arslanboğa, Ramazan Çetinçakmak, Mehmet Tayyip Arslan, Süleyman Başer, Aysel Güzel, Feremez Erkan ve Süleyman Özcan yönünden tutuklamanın hukukî olmaması nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliğı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE OYBİRLİĞİYLE.

3. Başvurucu Ayşe Karadağ yönünden tutuklamanın hukukî olmaması nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliğı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Muammer TOPAL ve Basri BAĞCI'nın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA.

C. Başvuruçular Muhittin Arslanboğa, Ramazan Çetinçakmak, Mehmet Tayyip Arslan, Süleyman Başer, Aysel Güzel, Feremez Erkan, Ayşe Karadağ ve Süleyman Özcan'a AYRI AYRI net 40.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 257,50 TL harç ve 3.600 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.857,50 TL yargılama giderinin başvuruçular Muhittin Arslanboğa, Ramazan Çetinçakmak, Mehmet Tayyip Arslan, Süleyman Başer, Aysel Güzel, Feremez Erkan, Ayşe Karadağ ve Süleyman Özcan'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruçuların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin hilgi için İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2017/58) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/1/2021 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

KARŞIOY

11.08.2016 tarihinde HDP İstanbul İl Başkanlığı binasında hâkim kararı tahtında yapılan aramada ele geçirilen “BDP İstanbul İl Örgütü Adalet ve Barış Komisyonu Çalışma Raporu” isimli belgenin son kısmında başvuruclardan Ayşe Karadağ’ın ismi Komisyon Sözcüsü unvanı ile yer almaktadır.

Söz konusu belgenin muhtevasına bakıldığından, belgenin “ulusal toplumsal kurtuluş mücadelesi” perspektifinde hazırlandığına dair bir girizgaha sahip olduğu görülmektedir. Komisyonun faaliyet alanı olarak şahıslar arasında ortaya çıkan hukuki ihtilafların çözülmesi noktasında bir fonksiyon icra ettiği, özellikle kız kaçırma, evlilik, aile içi sorunlar, yaralama, öldürme ve kan davaları ile ticari uyuşmazlıklar konusunda ortaya çıkan ihtilaflara müdahale durumunda kalındığından bahsolunmaktadır. İhtilafların çözülmesi noktasında diğer unsurların yanı sıra kurumlardan destek alındığı bilgisine de yer verilmektedir.

Söz konusu raporun öneriler bölümünde sorunların çözülmesinde teknik ve eğitim desteğinin alınması, alacak verecek meseleleri ile ticari uyuşmazlıklara bakılmaması, donanım olarak binek araç temin edilmesi gibi bir takım istekler dile getirilmektedir.

Söz konusu adalet ve barış isimli komisyonun bir nevi mahkeme işlevi yerine getirdiğinde tereddüt bulunmamaktadır. İlgili alanları arasında basit uyuşmazlıkların yanı sıra yaralama, öldürme ve kan davaları gibi kamu düzenini doğrudan ilgilendiren ve soruşturması kamu makamları eliyle gerçekleştirilmesi zorunlu olan konuların da bulunduğu görülmektedir.

Açık kaynak bilgilerinde ulaşılan veriler doğrultusunda terör örgütünün kişiler arasında ortaya çıkan ihtilafların çözülmesi noktasında sözde mahkemeler kurmak suretiyle konuya müdahil olduğu bir vakıdır. Bu faaliyeti kurumsallaştırmak adına ihtilaf çözümlerini sözde tutanaklara bağladığı, faaliyette yer alan unsurların kademelendirildiği ve verilen kararların yerine getirilmesinin takip edildiği bilinmektedir.

Devlet yapılanmasının yargı erkinin hayata geçirilmesi yönünde yürütülen bu faaliyetin basit bir ihtilaf çözmek girişiminden çok daha fazla bir anlam taşıdığına kuşku bulunmamaktadır. Geçmişte bu faaliyetin özellikle doğu ve güneydoğu bölgelerinde yoğun bir şekilde hayata geçirilmeye çalışıldığı kamuoyunun malumdur.

Mevcut anayasal düzenin değiştirilmesi noktasında yürütülen bu illegal faaliyetlere hukuk sisteminin kayıtsız kalması mümkün değildir.

Bu bağlamda, parti il başkanlık binasında ele geçirilen ve başvuru Ayşe Karadağ’ın isminin komisyon sözcüsü sıfatıyla yer aldığı belgede tanımlanan faaliyetlerin terör örgütünün bu alanda hayata geçirmek istediği uygulamalarla olan benzerliğinin soruşturma konusu olması doğaldır.

Soruşturma makamları da konuya ilişkin değerlendirmelerinde; adalet ve barış komisyonlarının, terör örgütünün resmi kurumlara alternatif olarak oluşturmaya çalıştığı ve

yargılama, cezalandırma, vergilendirme ve arabuluculuk konularında faaliyet icra etmesi düşünölen illegal yapıların legal görünümlü hali olduğuna dair değerdendirmelerde bulunarak, konuya ilişkin soruşturmaın derinleştirilmesi gerekliliğine işaret etmişlerdir.

Mevcut bilgiler çerçevesinde; adalet ve barış komisyonu, terör örgütünün meşru anayasal kurumlara öykünerek kurmaya çalıştığı sözde yargı işlevi yerine getiren kurumlara benzer bir fonksiyonu icra etmektedir. Başvuranın bu komisyonda görev aldığına ilişkin somut veriler de bulunmaktadır. Soruşturmanın bulunduğu başlangıç safhasında bu oluşumun terör örgütünün benzer yapılanmasıyla olan organik bağının irdelenmesi doğal bir gerekliliktir. Bu bağlamda başvuru hakkında kuvvetli suç şüphesinin bulunmadığını iddia etmek mümkün gözükmemektedir.

Dile getirilen bu gerekçeler çerçevesinde başvuruclardan Ayşe Karadağ hakkındaki tutuklama kararının kuvvetli suç şüphesinin varlığına bağılı olarak verildiğı ve hukuki olduğu, kişi özgürlüğü ve güvenliğı hakkını ihlal etmediğini düşündüğümüzden çoğunluğun aksi yöndeki görüşüne iştirak edilmemiştir.

Üye
Muammer TOPAL

Üye
Basri BAĞCI

KARŞIOY

Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmesi olması gerekir. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup bu ödevin ihmal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemeleri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

Tüketilmesi gereken başvuru yollarının ulaşılabilir olması yanında telif kabiliyetini haiz olması ve tüketildiğinde başvurunun şikâyetlerini gidermede makul başarı şansı tanınması gerekir. Bir başka söyleyişle, etkili olduğu kabul edilecek olan başvuru yolunun, Anayasa'da öngörülmuş güvencelere aykırılık nedeniyle hakkın ihlal edildiğini özü itibarıyla tespit etme ve yeterli giderim sağlama imkânı sunan bir yol olması gerekmektedir. Dolayısıyla mevzuatta bu yollara yer verilmesi tek başına yeterli olmayıp uygulamada da etkili olduğunun gösterilmesi ya da en azından etkili olmadığının kanıtlanmamış olması gerekir (Ramazan Aras, B. No: 2012/239, 2/7/2013, § 29). Bununla birlikte soyut olarak makul bir başarı sunma kapasitesi bulunan bir başvuru yolunun uygulamada başarıya ulaşmayacağına dair şüphe, o başvuru yolunun tüketilmemesini haklı kılmaz. Özellikle sonradan oluşturulan ve henüz uygulaması olmayan başvuru yollarının bu kapsamda değerlendirilmesi gerekir (Ramazan Korkmaz, B. No: 2016/36550, 19/7/2017, §33).

Öte yandan, başvuru yollarının belirli bir hukuk yolunun etkililiği konusunda sadece bir kuşku duyulması, kendilerini söz konusu hukuk yolunu tüketme girişiminde bulunma yükümlülüğünden kurtarmaz. Başvuruculardan, yorum yetkilerini kullanarak mevcut hakları geliştirme fırsatı vermek için yargı organlarına başvurmaları beklenebilir. Ancak yerleşik mahkeme içtihatları ışığında, belirtilen hukuk yolunun gerçekte olumlu sonuçlanması konusunda makul bir ihtimalin bulunmadığı durumlarda ise başvurunun söz konusu hukuk yolunu kullanmamış olması başvuru yollarının tüketilmediği sonucunu doğurmaz. Bununla birlikte bir hukuk yolunun başarısız olduğunu ortaya koyacak bir durum söz konusu değilse o hukuk yolunun etkili bir şekilde işlediğine ilişkin emsal davaların bulunmaması tek başına başvuru yollarını bu hukuk yolunu tüketme yükümlülüğünden kurtarmaz. Zira başvurunun bu hukuk yoluna başvurusu halinde mahkemelerin içtihatlarını başvurunun lehine olacak şekilde geliştirmeleri ihtimali her zaman vardır.

Somat olayda başvuru yollarında yürütülen soruşturma kapsamında tutuklandıktan sonra farklı tarihlerde tahliye edilmişlerdir. 26.07.2017 tarihinde de mahkememize bireysel başvuruda bulunmuşlardır. Başvurucuların tahliye edilmesiyle beraber tutukluk hali sona ermiş bulunmaktadır. Anayasa Mahkemesince başvurunun incelendiği tarih itibarıyla başvurunun suç isnaadına bağlı olarak hürriyetinden yoksun bırakılması hali sona ermiş olduğundan, bireysel başvuru kapsamında tutukluluğun hukuki olmadığı yönünden yapılabilecek olan olası bir ihlal tespiti, başvuru açısından ancak lehine bir miktar tazminata hükmedilmesi sonucunu doğurabilecektir. Bunun dışında muhtemel bir ihlal kararına bağlı olarak başvuru açısından (örneğin tahliye edilmek gibi) bir sonuç ortaya çıkmayacaktır.

Hal böyle olunca, belirtilen duruma bağlı olarak, bireysel başvurunun ikincillik niteliği gereğince, olayda, aşama itibarıyla bireysel başvuru yolu dışında başvurucuya, tutmanın hukuki olmadığını tespit edecek ve giderim olarak da tazminat ödenmesini sağlayabilecek başka bir hak arama yolunun mevcut olup olmadığına incelenmesi gerekmektedir.

Anayasa Mahkemesi'nce, tutuklamanın hukuki olmadığı iddiasına dayalı olarak yapılan tüm başvurularda, tutuklama kararının hukuka aykırı olduğuna ilişkin iddia incelenirken ilk olarak şikâyet konusu tutuklamanın kanuni dayanağının bulunup bulunmadığı, ikinci olarak kuvvetli suç şüphesinin mevcut olup olmadığı, üçüncü olarak tutuklamanın meşru bir amacının bulunup bulunmadığı (tutuklama nedenlerinin var olup olmadığı), son olarak da tutuklama tedbirinin ölçülü olup olmadığı incelenmektedir.¹

Anayasa Mahkemesince yapılan bu inceleme, 5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun 100 ve 101. maddelerde yer alan hükümlerle de uyumlu bir incelemedir. Zira 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre "Kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilir. İşin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması halinde, tutuklama kararı verilemez." Yine aynı Kanunun 101. maddesinin ikinci fıkrasına göre de "Tutuklamaya, tutuklamanın devamına veya bu husustaki bir tahliye isteminin reddine ilişkin kararlarda; a) Kuvvetli suç şüphesini, b) Tutuklama nedenlerinin varlığını, c) Tutuklama tedbirinin ölçülü olduğunu gösteren deliller somut olgularla gerekçelendirilerek açıkça gösterilir."

Öte yandan, 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasına (fıkranın a bendine) göre "*Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında; kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen, ... kişiler, maddi ve manevi her türlü zararlarını, Devlettten isteyebilirler.*"

Görüldüğü üzere 141. maddenin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde de "tutuklama için kanunda belirtilen koşullara" atıf yapılmaktadır. Dolayısıyla Kanunda (kuvvetli suç şüphesi, tutuklama nedeni, ölçülülük gibi) öngörülen koşullara aykırı olarak tutuklandığını düşünen bir kişi için Kanun tazminat isteme ve alma imkânı öngörmektedir.

Anayasa Mahkemesi konuya ilişkin önceki kararlarında; bireysel başvurunun incelenme tarihi itibarıyla başvurucunun tutukluluk halinin sona ermiş olması ve tutuklama tedbirinin ilişkili olduğu kamu davasında verilen beraat veya mahkûmiyet hükmünün kesinleşmiş olması şartlarının bir arada gerçekleşmiş olması hallerinde, başvurucunun tutuklamanın hukuka aykırı olduğu iddiasına yönelik olarak CMK 141/1-a hükmü kapsamında tazminat davası açabileceğini belirtmiş ve mezkûr iddiayı başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez bulmuştur.² Bununla birlikte, başvurucu tahliye edilmiş olsa dahi hakkında açılan kamu davasının devam ediyor olması veya hakkında verilen beraat veya mahkûmiyet hükmünün kesinleşmemiş olması hallerinde ise tutuklamanın hukuki olmadığı iddiasına dayalı başvuruları CMK 141/1-a hükmü kapsamı dışında tutmuş ve işin esasını incelemiştir.

¹ Halas Aslan, B. No: 2014/4994, 16.2.2017.

² Reşat Ertan, 2013/5700, 15/04/2015, § 26; Mehmet Emin Güneş, 2013/5707, 16/04/2015, § 29; Mecit Gümüş, 2013/9105, 25/6/2015, § 32; Hüseyin Hançer, 2013/8319, 7/1/2016, §§ 39, 40; Ömer Köse, 2014/12036, 16/11/2016, § 34

Anayasa Mahkemesi, tutuklamanın hukuki olmadığı iddiasına ilişkin başvurularda yukarıda belirtildiği şekilde ortaya koyduğu yaklaşımını sonradan kısmen değiştirmiş bulunmaktadır. Mahkemenin güncel yaklaşımında, tutuklamanın hukuki olmadığı iddiasının CMK 141. madde kapsamında tazminata konu edilebileceğinin kabul edildiği tek durum, CMK 141/1-e hükmünde düzenlenen tazminat nedenine ilişkin durumdur.

Anayasa Mahkemesinin son dönemdeki bir çok kararına göre; başvuruya konu edilen tutuklamanın ilişkili/ilgili olduğu davada başvuru hakkında beraat kararı verilmiş veya başlatılan soruşturmada kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiş ve bu kararlar bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla kesinleşmiş ise tutuklamanın hukuki olmadığı iddiası, CMK 141/1 a ve e hükmünde düzenlenen tazminat yolunun tüketilmediği gerekçesiyle kabul edilemez bulunmaktadır.³ Mahkeme, bu içtihadında CMK 141/1-e hükmünün yanı sıra CMK 141/1-a hükmünü de dikkate almakta ve söz konusu hükümlerde öngörülen tazminat yolunu tutuklamanın hukuki olmadığı iddiası yönünden etkili bir kanun yolu olarak nitelendirmektedir.⁴ Tutukluluğun hukuki olmadığı iddiasına dayalı tüm başvurularda, belirtilen durum dışındaki tüm hallerde ise işin esası incelenmektedir.

Öte yandan Anayasa Mahkemesi, CMK 141/1-a hükmünde düzenlenmiş olan, kanunlarda belirtilen koşullar dışında tutukluluğun devamına karar verilmesi halini de kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen kişilerin tazminat alabileceğini öngören CMK 141/1-d'de düzenlenen tazminat yoluyla beraber değerlendirmektedir. Bir başka söyleyişle Mahkeme, tutukluluğun kanuna aykırı bir şekilde gerekçesiz kararlarla uzatılarak makul sürenin veya kanunî sürenin aşıldığına ilişkin iddiaları, başvuru yollarının tüketilmemesi gerekçesine dayanarak reddetmekte ve CMK'nın 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) ve (d) bentlerine birlikte dayanmaktadır.⁵

Belirtilen durumla birlikte, Mahkemece, gözetimin hukuki olmadığına ilişkin şikâyetlere dayalı başvurularda da CMK'nın 141. maddesindeki tazminat yoluna başvurulması gerektiği söylenmektedir. Bir başka söyleyişle, gözetimin hukuki olmadığına ilişkin şikâyetlerde de davanın mahkûmiyetle sonuçlanıp sonuçlanmadığına, davanın devam ediyor olup olmadığına bakılmaksızın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemezlik kararı verilmektedir.⁶

Anılan kararlarda bu kapsamdaki taleplerle ilgili olarak davanın esasının sonuçlanmasına gerek olmadığı yönündeki Yargıtay kararlarına atıf yapıldığı için gözetimin hukuki olmadığına ilişkin şikâyetlerde CMK'nın 141. maddesindeki yolun tartışmasız bir biçimde etkili bir hukuk yolu olduğu iddia edilebilir ise de; Yargıtay tarafından istikrarlı bir biçimde tersine oluşturulmuş bir uygulama tespit edilmediği sürece, tutuklamanın hukuki olmadığı iddiasına dayalı başvurularda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemezlik kararı verilirken, bu konuda Yargıtay uygulamasının var olup olmadığına

³ Kamil Erdoğan, B. No: 2017/4023, 19/4/2018, §40; Bifal Canpolat, §§ 37-43; Fatma Maden, §49; Ertuğrul Raşit Benal, B. No: 2016/25245, 17/7/2018, §42

⁴ Fatma Maden, §47, Ertuğrul Raşit Benal, §40

⁵ Erkam Abdurrahman Ak, B. No: 2014/8515, 28/9/2016, §54; İrfan Gerçek, B. No: 2014/6500, 29/9/2016, §37

⁶ Neslihan Aksakal, B. No: 2016/42456, 26/12/2017, § 30- 38; Ahmet Ünal, B. No: 2016/17624, 9/5/2018, § 24-26.

bakılmasına gerek olmadığından ve biraz önce değinilen kararlarda atıf yapılan Yargıtay kararları⁷ somut delil olmadan gerçekleştiği iddia edilen bir gözaltına alınmayla ilgili olmadığından anılan iddiaya itibar edilmesi mümkün değildir.⁸

Hal böyle olunca, gözaltı ve tutuklama tedbirlerinin hukuka aykırı olduğu iddialarının her ikisini de içeren başvurularda, Anayasa Mahkemesince, gözaltı tedbirine dair iddia yönünden tazminat yoluna başvurulması gerektiğine karar verilirken, tahliye edilmiş bir başvuruçunun tutuklama tedbirine ilişkin iddiasında tazminat yolunun gösterilmemesi çelişkili bir durum oluşturmaktadır.

Öte yandan, Anayasa Mahkemesi'nce, etkili bir başvuru yolunun bulunup bulunmadığının belirlenmesinde başvurulan uygulamaya atıf yapma yaklaşımından B.T. kararıyla vazgeçilmiştir. B.T. kararında, geri gönderme merkezlerindeki tutma koşullarının kötü muamele oluşturduğu iddiasına dayalı başvuru, başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, geri gönderme merkezlerindeki koşulların kötü muamele oluşturduğu iddiasını, uygulamada başarıyla sonuçlandığını gösteren herhangi bir örneğini tespit etmemiş olmasına rağmen, tam yargı davasına konu edilebileceğini belirterek incelememiştir.

İdari gözetim altında tutulma koşullarına karşı etkili bir başvuru yolunun bulunmadığı iddiasına dayalı başvuruda Mahkeme; AİHM'nin Türk hukukunda tutulma koşullarına karşı etkili bir başvuru olmadığına dair kararları bulunduğunu belirttikten sonra, yasal düzenlemeyle oluşturulan ve kanunun objektif anlamına bakıldığında var olduğu hususunda bir tereddüt uyandırmayan bir hukuksal yolun fiilen denenmemiş veya kullanılmamış olmasının söz konusu yolun etkili olmadığı veya bulunmadığı sonucuna ulaşılabileceği bakımından yeterli olmayacağı tespitinde bulunmuş, bu tespit kapsamında da bu güne kadar böyle bir davanın açıldığını ve tazminata hükmedildiğini gösteren herhangi bir mahkeme kararının mevcut olmamasına dayanılarak tazminata ilişkin etkili bir başvuru yolunun bulunmadığının söylenmesinin hatalı olacağını ifade etmiştir.⁹

Cafer Yıldız kararında da benzer bir değerlendirmeye kabul edilemezlik kararı verilmiştir. Anayasa Mahkemesi, Cafer Yıldız kararında, tutukluluk incelemeleri sonucunda verilen kararların tebliğ edilmemesi ya da tutukluluğa yapılan itirazın karara bağlanmaması nedeniyle tutuklama işlemine karşı başvuru imkanlarından yararlandırılmamaya ilişkin iddiaların CMK'nın 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (k) bendi kapsamında açılacak davada incelenebileceği gerekçesiyle kabul edilemezlik kararı vermiştir. Mahkeme, buradaki tazminat yolunun başarıyla uyguladığını gösteren emsal davalar bulunmamasına rağmen böyle bir hukuk yolunun kesinlikle başarısız olacağını iddia edebilmeyi ortaya koyacak bir durum da söz konusu olmadığı için bu türden şikâyetlere çözüm getirmeye elverişli nitelik taşıyan bu yola işlerlik kazandırmak ve yasal düzenlemenin kapsamını belirlemek amacıyla derece mahkemelerine başvurulmasında yarar bulunduğunu belirtmiştir.¹⁰

⁷ Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 1/10/2012 tarihli ve E.2012/21752, K.2012/20353 sayılı kararı

⁸ Benzer durumlar bakımından, Yargıtay uygulamasında tazminat yolunun başarıyla uyguladığını gösteren emsal kararlar bulunmamakla birlikte, böyle bir hukuk yolunun kesinlikle başarısız olacağını iddia edebilmeyi ortaya koyacak bir durum da söz konusu değildir.

⁹ B.T. [GK], B. No: 2014/15769, 30/11/2017, §§ 40-60.

¹⁰ Cafer Yıldız, B.No: 2014/9308, 9/1/2018, §§ 37-40; Yaşar Saçlı, B. No: 2014/9311, 24/1/2018, §§ 37-40.

Tahliye edilen ve hakkında açılan kamu davası devam eden kişinin CMK 141/1-a kapsamında açacağı tazminat davasında kuvvetli suç şüphesinin ve tutukluluğun diğer kanuni şartlarının bulunmadığına ilişkin yapılacak tespitin devam eden kamu davasını etkileyebileceği olması ve tazminat davasını yürüten mahkemenin bu tür değerlendirmelerden kaçınabileceği ihtimali yahut hakkında mahkûmiyet hükmü verilen ve bu hüküm kanun yolu incelemesi aşamasında olan veya kesinleşen kişilerin açacakları tazminat davasında mahkemenin, tutuklama tedbirinin hukuka aykırı olup olmadığını tespitini kanun yolu merciinin verdiği veya vereceği karara rağmen yapıp yapamayacağı hususları da kanun yolunun etkililiği açısından elbette ki büyük önem taşımaktadır. Bununla birlikte, bu bağlamda, kişinin tutuklanması ve tahliye edilmesi ile hakkında beraat veya mahkûmiyet hükmü verilmesi arasında belirleyici ölçüde bir bağlantı olmadığını söylemek yerinde olacaktır.

Belirtilen duruma göre, bir kişinin tutuklanması hukuka uygun olmakla birlikte bu kişi kamu davasından beraat edebilir ya da tutuklanması hukuka aykırılık arz ederken hakkında açılan davada mahkûmiyet sonucuna varılabilir. Bu nedenle CMK 141/1-a kapsamında açılacak bir davada tutukluluğun hukukiliğine ilişkin olarak kişi hakkındaki ceza davasından bağımsız bir inceleme yapılmasının mümkün olduğu sonucuna varılmalıdır. (Muzaffer Korkmaz, Koruma Tedbiri Nedeniyle Tazminat Davaları ve Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019, s. 93). Tutukluluğun hukukiliğinin incelenmesinde, tutuklamanın ilişkili/ilgili olduğu davada mahkûmiyet veya beraat kararı verilmiş olmasının ya da davanın devam ediyor olmasının bir önemi olmamalıdır. Nitekim Anayasa Mahkemesince de, mahkûmiyet kararı verilmesi veya davanın devam ediyor olması durumunda da tutuklamanın hukukiliği incelenmektedir.¹¹ Eğer bir davanın devam ediyor olması veya davada mahkûmiyet kararı verilmesi tutuklamanın hukukiliğinin incelenmesine engel teşkil ediyor olsaydı, Anayasa Mahkemesinin de böyle bir inceleme yapamaması gerekirdi. Dolayısıyla bir davada beraat veya takipsizlik kararı verilmesi tutuklamayı kendiliğinden hukuka aykırı hale getirmeyeceği gibi mahkûmiyet kararı verilmesi de kendiliğinden tutuklamanın hukuka uygun olduğunu göstermez. Nitekim Anayasa Mahkemesi Mehmet Özdemir¹² başvurusunda beraat kararı verilmiş olan başvurusunun tutuklanmasının hukuka uygun olduğuna karar vermiş iken, Ali Buluç¹³ başvurusunda hakkında mahkûmiyet kararı verilen başvurusunun tutuklanmasının hukuka aykırı olduğuna karar vermiştir.

Esasen CMK 141/1-a hükmünün de, tutuklamanın hukukiliği bağlamında bu hükme dayalı olarak dava açılmasını kişi hakkındaki yargısal sürecin bitmesine ve kesinleşmiş bir kararın varlığına bağlı tutmadığı anlaşılmaktadır.

¹¹ Bkz. Besime Konca, B. No: 2017/5867, 3/7/2018.

¹² Mehmet Özdemir, B. No: 2017/37283, 29/11/2018

¹³ Ali Buluç [GK], B. No: 2017/6592, 3/5/2019

Konuya ilişkin Yargıtay kararlarında da¹⁴ anılan hükümde düzenlenen tazminat nedeninin, yargısal sürecin kesinleşmesine bağlı olarak tazminata konu edilebilecek tazminat nedenleri arasında sayılmadığı görülmektedir. Söz konusu kararlara göre, kanuna uygun olarak yakalandıktan veya tutuklandıktan sonra haklarında kovuşturmayla yer olmadığına veya beraatlarına karar verilen, yine mahkûm olup da gözaltı ve tutuklulukta geçirdikleri süreleri, hükümlülük sürelerinden fazla olan veya işlediği suç için kanunda öngörülen cezanın sadece para cezası olması nedeniyle zorunlu olarak bu ceza ile cezalandırılanlar hakkında, mutlaka davanın esasıyla ilgili olarak verilen kararın kesinleşmesini beklemek zorunluluğu bulunmaktadır.

Hal böyle olunca uygulamada, tutuklama tedbirinin hukuka aykırı olduğu iddiasına yönelik CMK 141/1-a hükmüne dayalı tazminat davasının, tutuklamanın ilişkili/ilgili olduğu ceza davası derdestken açılmayacağına ilişkin kesin bir kabulün bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Bu bağlamda, yukarıda da belirtildiği üzere tazminat davasını inceleyecek olan derece mahkemesinin tutuklama şartlarını incelemekten imtina edebileceği şeklindeki bir görüşün kabulünün de mümkün olmadığını belirtmek gerekmektedir. Zira CMK 141/1-a hükmü karşısında tazminat mahkemesinin de (ağır ceza mahkemesinin de) tutuklama koşullarının var olup olmadığını inceleyebilmesi gerekmektedir. Anılan hükme göre tutuklamanın kanunda öngörülen şartlara uygun olup olmadığını tespit etmek tazminat mahkemesinin kanundan kaynaklanan görevi durumundadır. Nitekim kovuşturma aşamasında yargılamayı yürüten herhangi bir ağır ceza mahkemesinin verdiği tutuklama veya tahliye kararı, yapılan itiraz üzerine bir başka ağır ceza mahkemesi tarafından, tutuklama şartlarının var olup olmadığı incelenerek kaldırılabilir. Bu konuda herhangi bir tartışma bulunmamaktadır. Böyle olunca da bir ağır ceza mahkemesinin veya sulh ceza hâkimliğinin verdiği tutuklama kararının hukuka aykırı olup olmadığının tazminat mahkemesince tespit edilmesinin önünde de herhangi bir engel bulunmadığı sonucuna varılmaktadır.

Suç isnadına bağlı olarak tutukluluk halini içerenler dışındaki tutuklamanın hukuki olmadığına ilişkin şikâyetlerde CMK 141/1-a'daki tazminat yolunun tüketilmesinin aranması, Anayasa Mahkemesinin tutukluluk statüsünün sona ermiş olması kaydıyla tutukluluğun makul süreyi aştığına yönelik iddiaların, CMK'nin 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) ile (d) bentlerinde düzenlenen tazminat yoluna konu edilmesi gerektiğine ilişkin yaklaşımıyla da uyumluluk gösterir.¹⁵ Zira tahliye edilen ve hakkındaki kamu davası devam eden veya aleyhine verilen mahkûmiyet hükmü kanun yolu aşamasında olan veya kesinleşen kişinin Anayasa Mahkemesi içtihadı doğrultusunda bireysel başvuru öncesi uzun tutukluluk iddiasına ilişkin açacağı tazminat davasında ilk derece mahkemesi, tutukluluğun devamına ilişkin kararların hukuka uygunluğunu inceleyecek, bu incelemeyi yaparken de kuvvetli suç şüphesinin var olup olmadığını ve diğer tutuklama nedenleriyle birlikte devam edip etmediğini gözetecektir (Muzaffer Korkmaz, a.g.e., s.94) Nitekim Anayasa Mahkemesi'nce de tutukluluğun makul süreyi aştığına ilişkin olup esastan incelenen başvurularda kuvvetli şüphenin var olup olmadığı, tutuklama nedenlerinin devam edip etmediği de incelenmektedir.¹⁶

¹⁴ bkz. Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 1/7/2015 tarihli ve E.2014/20624, K.2015/12265 sayılı, 1/10/2012 tarihli ve E.2012/21752, K.2012/20353 sayılı kararları.

¹⁵ İrfan Gerçek, B. No: 2014/6500, 29/9/2016, § 19, 37

¹⁶ Bkz. Örneğin, Hüsnü Aşkan, B. No: 2015/4057, 31/10/2018, § 45. Halas Aslan, B. No: 2014/4994, 16/2/2017, § 87.

Ayrıca, bu konuya ilişkin olup başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemezlik kararı verilen başvurularda da, tazminat davasına bakacak olan mahkemenin de kuvvetli suç şüphesinin ve tutuklama nedenlerinin var olup olmadığını değerlendireceği varsayılmaktadır. Aksinin kabulü halinde bu tür başvurularda kişilerin tazminat davası yoluna yönlendirilmemesi gerekirdi. Sonuç olarak, eğer tazminat davasına bakacak mahkeme, uzun tutukluluk şikâyetlerinde kuvvetli şüphenin, tutuklama nedenlerinin var olup olmadığını inceleyebiliyorsa, tutuklamanın hukukiliği şikâyetlerinden kaynaklanan davalarda da tutuklamanın hukukiliğini inceleyebilmelidir.

Bu noktada Mustafa Avcı kararına¹⁷ da değinmek gerekmektedir. Anayasa Mahkemesi, bu başvuruda başvuruçunun uzun tutukluluk şikâyetini, inceleme tarihi itibarıyla tahliye edilmiş olması nedeniyle CMK 141'de düzenlenen tazminat yolunun tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez bulmuştur.¹⁸ Başvuruçunun, tutuklanmasına neden olan fiillerin tamamının siyasi faaliyetleri ile ilgili olduğu ve bu sebeple siyasi faaliyette bulunma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkin olarak ise Anayasa Mahkemesi, başvuruçunun uzun tutukluluk şikâyetiyle ilgili açacağı tazminat davasında ilk derece mahkemesinin hukuka aykırılığı tespit ve yeterli giderim sağlama hususlarında karar verirken tedbirin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı dışında siyasi faaliyette bulunma hakkına müdahale teşkil edip etmediği de dâhil olmak üzere somut olayın tüm koşulların dikkate almak durumunda olacağını belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi, CMK'nin 141. maddesinde öngörülen tazminat yolunun; gözaltı, yakalama, tutuklama gibi tedbirlerinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının yanı sıra diğer temel haklara müdahale sonucunu doğurması hallerinde de etkili bir kanun yolu niteliğini haiz olduğunu ifade etmiş ve bu kabulü doğrultusunda siyasi faaliyette bulunma hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden de başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemezlik kararı vermiştir.¹⁹ Bu olayda başvuruçunun, tutuklanmasına neden olan fiillerin tamamının siyasi faaliyetleri ile ilgili olduğu ve bu sebeple siyasi faaliyette bulunma hakkının ihlal edildiği iddiası zımnen tutuklamanın hukuki olmadığı iddiasına benzemektedir. Bu kişinin CMK 141. maddedeki yola başvurusu durumunda tazminat mahkemesi ifade özgürlüğünün ihlal edilip edilmediğini tespit edebiliyorsa, diğer bir deyişle başvuruçunun tutuklanmasına konu eylemlerin siyasi faaliyetler kapsamında olup olmadığını tespit edebiliyorsa, tutuklamanın hukuki olup olmadığını da elbette ki tespit edebilir. Zira deliller değerlendirilmeden tutuklamanın ifade özgürlüğünü ihlal ettiğinin tespit edilebilmesi mümkün değildir.

Yukarıda belirttiğimiz gibi Anayasa Mahkemesi beraat veya takipsizlik kararı verilmesi ve bu kararın kesinleşmesi halinde kişilerin 141. maddenin (e) veya a) bendi uyarınca tazminat alabilmelerinin mümkün olduğunu belirterek başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemezlik kararı vermektedir (Fatma Maden (B. No: 2016/28719, 17/7/2018, Ertuğrul Raşit Benal, B. No:2016/25245, 17/7/2018). Anayasa Mahkemesi bu kararlarında CMK'nin 141/1-a bendine de atıf yapmaktadır. Ancak CMK'nin 141. maddenin (1) numaralı fıkrasının (a) bendine başvurulması için, CMK'da, tutuklamayla ilgili/ilişkili davanın beraatla veya takipsizlik kararıyla sonuçlanması şartı 141/1-e bendi için geçerlidir. Kanaatimizce beraat veya takipsizlik halinde CMK 141/1-e bendindeki hükmün tutuklamanın hukukiliği açısından birincil nitelikte etkili bir yol olmadığını belirtmek gerekir. 141/1-e hendi uyarınca tazminat istenebilmesi için tutuklamanın hukuki

¹⁷ Mustafa Avcı, B. No: 2014/1545, 22/3/2018

¹⁸ Mustafa Avcı, §27

¹⁹ Mustafa Avcı, §35-38

olup olmamasının bir önemi bulunmamaktadır. Kişi beraat edince bu bent kapsamında tutuklamanın hukuki olup olmadığına ilişkin bir tespit yapılmadan otomatik olarak tazminat ödenmektedir. Oysa bir yolun etkili kabul edilmesi için o yolun hakkın ihlal edildiğini tespit edebilmesi ve ihlali giderebilmesi gerekir.²⁰ AİHM de Mergen ve diğerleri kararında benzer gerekçelerle 141/1-e bendindeki yolun tüketilmesi gerektiği itirazını reddetmiştir. Dolayısıyla bu bağlamda 141/1- e bendinin değil, 141/1-a bendinin etkili bir yol olduğu söylenebilir. Nitekim Anayasa Mahkemesi de bu durumu göz önüne alarak bu kararlarında 141/1-a bendine de atıf yapma gereği duymuştur. 141/1-a bendi beraat veya takipsizliğe bağlı olmadığı için tahliye durumunda da bu yolun etkisiz olduğunu söylemek mümkün değildir.

Dosya içerisindeki belgelerden başvuru tarafından tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle CMK 141. Maddesi uyarınca dava açıldı bu davanın henüz neticelenmediği anlaşılmıştır.

Yukarıda açıklanan hususlar birlikte değerlendirildiğinde tutuklamanın hukuki olmadığı şikâyetlerine dayalı başvurularda, tutuklamanın ilgili/ilişkili olduğu dava mahkûmiyetle sonuçlanmış olması veya kişinin tahliye edilmiş hallerinde de CMK'nın 141. maddesindeki tazminat yolunun tüketilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Kaldı ki başvuru bu yola müracaat etmiş bu davanın henüz sonuçlanmadığı anlaşılmıştır.

Açıkladığım gerekçelerle başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerektiği görüşüyle sayın çoğunluğun görüşüne katıldım.

Üye
Selahaddin MENTEŞ

²⁰ Mergen ve diğerleri/Türkiye kararı, §36